

ΛΟΥΙ ΝΤΕ ΜΠΕΡΝΙΕΡ

ΤΟ ΜΑΝΤΟΛΙΝΟ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ ΚΟΡΕΛΙ

**ΒΡΑΒΕΙΟ
COMMONWEALTH
WRITERS 1995**

Η εκδοτική ομάδα των Εκδόσεων ΨΥΧΟΓΙΟΣ δημιούργησε με πολλή χαρά και παρουσιάζει με υπερηφάνεια τη σειρά ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΣΑΝ, με τα πιο σημαντικά, επιτυχημένα και αγαπημένα μυθιστορήματα τα οποία έχουμε εκδώσει κατά καιρούς.

Στη σειρά συμπεριλαμβάνονται τα βιβλία που δεν έλαμψαν στιγμιαία σαν διάπτοντες αστέρες, αλλά είτε ξεχώρισαν και κατέκτησαν μια θέση στο λογοτεχνικό στερέωμα, είτε είχαν τεράστια απήχηση στο αναγνωστικό κοινό. Αυτά ακριβώς τα έργα, που αποτελούν κομμάτι της ιστορίας μας ή κεφάλαιο της λογοτεχνίας, θέλουμε να θυμίσουμε στους «παλιούς» αναγνώστες και να προτείνουμε στους «νέους» βιβλιόφιλους.

Η σειρά ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΣΑΝ περιέχει τίτλους που πλέον τείνουν να γίνουν κλασικοί, συγγραφείς και έργα που βραβεύτηκαν και κέρδισαν παγκόσμια αναγνώριση και εκτίμηση, βιβλία που έτυχαν θερμής υποδοχής από την παγκόσμια λογοτεχνική κοινότητα, ή κείμενα που κέρδισαν εκατομμύρια αναγνώστες και κυρίως ιστορίες διαχρονικές και αυθεντικά ανθρώπινες.

Αυτά τα ξεχωριστά βιβλία, που εμείς πιστεύουμε ότι δεν πρέπει να λείπουν από καμία βιβλιοθήκη, είναι η πρότασή μας για τους αναγνώστες με απαιτήσεις.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας αποτελεί ένα από αυτά τα ξεχωριστά βιβλία και ελπίζουμε να το απολαύσετε. Μπορείτε να επιλέξετε και άλλους τίτλους στη σειρά αυτή στο www.psichogios.gr/mustread.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ:
CAPTAIN CORELLI'S MANDOLIN
Από τις Εκδόσεις Secker & Warburg, Λονδίνο 1994
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το Μαντολίνο του Λοχαγού Κορέλι**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Louis de Bernières
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μαρία Αγγελίδου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Όμηρος Αβραμίδης
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Σεβαστιάδου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ. Ο.Ε.

© Louis de Bernières, 1994
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Universal Studios, 2001
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 1995

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 1995

ISBN 978-960-274-119-1

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατ'οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΛΟΥΙ ΝΤΕ ΜΠΕΡΝΙΕΡ

ΤΟ ΜΑΝΤΟΛΙΝΟ
ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ
ΚΟΡΕΛΙ

**ΒΡΑΒΕΙΟ
COMMONWEALTH
WRITERS 1995**

*Μετάφραση:
Μαρία Αγγελίδου*

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΛΟΥΙ ΝΤΕ ΜΠΙΕΡΝΙΕΡ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Ο Μυστικός Πόλεμος του don Εμμανουέλ, 2000,
μτφρ. Μαρία Αγγελίδου

Ο σενιόρ Βίβο και ο Αρχοντας της Κόκας, 2001,
μτφρ. Μαρία Αγγελίδου

Το Άτακτο Βλαστάρι του Καρδινάλιου Γκουθμάν, 2001,
μτφρ. Μαρία Αγγελίδου

Κόκκινος Σκύλος, ο ταξιδευτής, 2003,
μτφρ. Ρένια Τουρκολιά-Κυδωνιέως

Πουλιά χωρίς φτερά, 2004,
μτφρ. Μαρία Αγγελίδου

Η κόρη του παρτιζάνου, 2008,
μτφρ. Μπελικά Κουμπαρέλη

Παντού και πουθενά, 2010,
μτφρ. Μπελικά Κουμπαρέλη

Στη μητέρα και στον πατέρα μου,
οι οποίοι, σε διαφορετικό χρόνο
ο καθένας και με διαφορετικούς τρόπους,
πολέμησαν τους φασίστες και τους ναζί,
έχασαν πολλούς από τους αγαπημένους τους φίλους,
κι όμως δεν άκουσαν ούτε ένα «ευχαριστώ».

Σ' ανείπωτον κόσμον την παγωμένη γη
άντρες νέοι, λυγερόκορμοι, βαδίζουν μαζί.
Ας γελούν· το γέλιο τους δε σπάει τη σιωπή.
Ας φωνάζουν· η φωνή τους δεν ακούγεται εκεί.

Για όσα μάταια αγάπησαν εδώ μιλούν,
μα ο αέρας δεν μπορεί τα λόγια τους να κουβαλήσει.
Είχανε νιάτα λαμπερά, μα τώρα εδώ πονούν,
τα νιάτα γίναν γηρατειά κι η λάμψη έχει σβήσει.

Φωνάζουν οι καρδιές τους, που δεν άλλαξαν:
«Τι κέρδισαν απ' τις ζωές μας, που αφήσαμε εκεί;
Ξανάνιωσαν με τα δικά μας νιάτα; Έλαμψαν;
Χαμογελούν στο θάνατο επειδή είμαστε νεκροί;»

Σ' αχαρτογράφητον κόσμον την παγωμένη γη
αναρωτιούνται οι νέοι με μάτια απορημένα,
βουβά ρωτούν στον Παραδείσου τη σιωπή
για τον κόσμο που τους έκλεψαν, τα νιάτα τα χαμένα.

ΧΑΜΠΕΡΤ ΓΟΥΛΦ

Περιεχόμενα

Ο κυρ Γιάννης ο γιατρός αρχίζει την ιστορία του και κάνει βουτιά στην απογοήτευση	17
Ο Ντούσε.....	27
Ο Δυνατός.....	38
L'Omossessuale (1)	46
Ο άντρας που είπε «ΟΧΙ»	50
L'Omossessuale (2)	58
Δυνατά γιατρικά	66
Ένα παράξενο γιατί.....	76
15 Αυγούστου 1940	84
L'Omossessuale (3)	93
Πελαγία και Μαντράς.....	101
Τα θαύματα όλων των αγίων	110
Παραζάλη	126
Γκράτσι	137
L'Omossessuale (4)	145
Γράμματα για τον Μαντρά στο μέτωπο (1).....	155
L'Omossessuale (5)	164
Ο κυρ Γιάννης συνεχίζει το λογοτεχνικό του έργο	172
L'Omossessuale (6)	180
Ο άγριος από τους πάγους.....	185
Ο πρώτος άρρωστος της Πελαγίας	191
Ο Μαντράς πίσω από το πέπλο.....	201
30 Απριλίου 1941	209
Μια άχαρη παράδοση	225
Αντίσταση	232

Αιχμές.....	245
Μια συζήτηση περί μαντολίνων και λόγος για ένα κοντσέρτο ...	254
Απελευθερώνοντας τις μάζες (1)	264
Καλοί τρόποι	272
Ο καλός ναζί (1).....	275
Ένα πρόβλημα των ματιών.....	284
Απελευθερώνοντας τις μάζες (2)	293
Ένα πρόβλημα των χειρών.....	296
Απελευθερώνοντας τις μάζες (3)	302
Μια προκήρυξη που μοιράστηκε στο νησί, με επικεφαλίδα το φασιστικό σύνθημα «Να πιστεύεις, να αγωνίζεσαι, να πειθαρχείς»	309
Καθοδήγηση	320
Ένα επεισόδιο που επιβεβαίωσε την πεποίθηση της Πελαγίας ότι οι άντρες δεν καταλαβαίνουν τη διαφορά ανάμεσα στο θάρρος και στην έλλειψη κοινής λογικής.....	326
Το «Εμβατήριο της Πελαγίας».....	331
Ο Αρσένιος.....	336
Ένα πρόβλημα των χειλιών.....	341
Σαλιγκάρια	344
Πόσο μοιάζει το μαντολίνο με τη γυναίκα	349
Η θεόρατη αγκαθωτή σκουριασμένη μπάλα	354
Κλεψιά	369
Ο καιρός της αθωότητας	374
Μπάνιος	379
Ο Γιάννης ο γιατρός συμβουλεύει την κόρη του	388
La Scala	398
Ο γιατρός συμβουλεύει το λοχαγό	403
Ο καιρός της χασμωδίας	409
Παράλυση	415
Εξελίξεις	424
Το πρώτο αίμα.....	433
Ο αποχαιρετισμός του Κάρλο	438
Νίκη	440
Ο καλός ναζί (2).....	449
Το πυρ	458

Μια εγχείρηση και μια κηδεία	465
Η ιστορική καταπακτή.....	476
Η αρχή των βασάνων της	481
Κάθε χωρισμός είναι ένας μικρός θάνατος	489
Για τη γερμανική κατοχή.....	501
Η απελευθέρωση	506
Αντόνια	519
1953.....	528
Σωτηρία.....	538
Το μοιρολόι της Πελαγίας	545
Η αναβίωση της Ιστορίας.....	548
Φασούλι το φασούλι γεμίζει το σακούλι	557
Ανασκαφή.....	566
Η Αντόνια τραγουδάει και πάλι.....	580
Ένα αναπάντεχο μάθημα	586
Η Απόδοση	590

Ο κυρ Γιάννης ο γιατρός αρχίζει την ιστορία του και κάνει βουτιά στην απογοήτευση

Ο κυρ Γιάννης ο γιατρός είχε απολαύσει μιαν απόλυτα ικανοποιητική μέρα, στη διάρκεια της οποίας κανέννας από τους ασθενείς του δεν είχε πεθάνει ούτε κι είχε χειροτερέψει. Είχε ξεγεννήσει πανεύκολα μιαν αγελάδα, είχε ανοίξει ένα απόστημα, είχε προβεί στην εξαγωγή ενός δοντιού, είχε γράψει Σαλβαρσάν σε μια κυρία μάλλον επιλήψιμης διαγωγής, είχε διενεργήσει ένα δυσάρεστο αλλά εκπληκτικά αποδοτικό κλύσμα κι είχε, τέλος, κατορθώσει ένα πραγματικό θαύμα χάρη σε μιαν αγαστή επίδειξη ιατρικής ταχυδακτυλουργίας.

Γέλασε από μέσα του, γιατί το θαύμα τούτο μπορούσε άνετα να θεωρηθεί αντάξιο του ίδιου του Άγιου Γεράσιμου. Είχε πάει στο σπίτι του γερο-Σταμάτη, να τον γιατρέψει από τον πόνο που τον πείδευε στο αυτί. Έσκυψε να κοιτάξει το πονεμένο όργανο και βρέθηκε μπροστά σε μια τρύπα υγρή, βρόμικη, γεμάτη λειχήνες και «σταλαγμίτες», που θύμιζε το σπήλαιο της Δρογκαράτης. Άρχισε να καθαρίζει τις λειχήνες με τη βοήθεια μπαμπακιού βουτηγμένου στο οινόπνευμα και τυλιγμένου στην άκρη ενός σπέρτου. Ήξερε ότι ο γερο-Σταμάτης ήταν κούφος απ' αυτό το αυτί, που τον πονούσε συχνά πυκνά από τότε ακόμα που ήταν πιτσιρίκι. Παρ' όλα αυτά, ένιωσε έκπληξη όταν στο βάθος αυτής της σκοτεινής και τριχωτής σπηλιάς η άκρη του σπέρτου συνάντησε κάτι σκληρό που δεν υποχωρούσε με την πίεση, κάτι του οποίου η παρουσία εκεί μέσα δεν μπορούσε να έχει ούτε φυσιολογική ούτε ανατομική εξήγηση. Τράβηξε το γέρο ως το παράθυρο, άνοιξε διάπλατα τα παντζούρια, και στη στιγμή ένα κύμα μεσημεριανής ζέσης και εκτυφλωτικού φωτός γέμισε το δωμάτιο, λες και κάποιος αδιάκριτος και ακάλεστος υπέρμετρα φωτεινός άγγελος είχε χάσει το δρόμο του κι είχε διαλέξει, από λάθος, τούτο το μέρος για να φανε-

ρωθεί στη γη. Η γυναίκα του γερο-Σταμάτη άρχισε να μουρμουρίζει. Καμία νοικοκυρά της προκοπής δε θα άφηνε τα παντζούρια της ανοιχτά τέτοια ώρα, μες στο μεσημέρι. Ήταν σίγουρη πως το φως ξεσήκωνε τη σκόνη· έβλεπε τα μούρια της να χορεύουν στο φως, τα έβλεπε με τα ίδια της τα μάτια.

Ο γιατρός έσπρωξε ελαφρά το κεφάλι του γέρου δίνοντάς του μια μικρή κλίση κι έριξε ένα εξεταστικό βλέμμα στο πονεμένο αυτί. Έχωσε το μακρύ του σπέρτο ως το βάθος, κάτω από τις γκριζες σκληρές τρίχες, τις λερωμένες από την πιτυρίδα του γέρικου κεφαλιού. Κάτι σφαιρικό ήταν εκεί μέσα. Έξυσε την επιφάνειά του για να απομακρύνει τη σκληρή καφετιά κρούστα από κερί και βρόμα που είχε σχηματιστεί πάνω του κι είδε ένα μπιζέλι. Ήταν μπιζέλι, χωρίς αμφιβολία. Αχνοπράσινο, ελαφρά ζαρωμένο και πέρα για πέρα μπιζέλι. «Έχεις χώσει ποτέ τίποτα μέσα στο αυτί σου;» ρώτησε.

«Το δάχτυλό μου μοναχά», απάντησε ο Σταμάτης.

«Και πόσος καιρός πάει που κουφάθηκες απ' αυτό το αυτί;»

«Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου».

Ο γιατρός παρακολούθησε μια τρελή σκηνή να διαδραματίζεται μπροστά στα μάτια της φαντασίας του. Ήταν ο γερο-Σταμάτης πολύ μικρός, ίσα που είχε αρχίσει να περπατάει· είχε το ίδιο γερασμένο και ζαρωμένο μούτρο, τους ίδιους κυρτούς ώμους, τα ίδια τριχωτά αυτιά. Τον είδε λοιπόν να απλώνει το χέρι του και να παίρνει ένα μπιζέλι από την ξύλινη γαβάθα επάνω στο τραπέζι. Το έφερε στο στόμα του, αλλά το βρήκε πολύ σκληρό για τα δοντάκια του. Το έχωσε λοιπόν στο αυτί του. «Μου φαίνεται πως ήσουν άτακτο παιδάκι...» μουρμούρισε ο γιατρός στο αυτί του αρρώστου του.

«Σωστός διάβολος ήταν!»

«Σώπα, γυναίκα. Εσύ δε με ήξερες καν τότε!»

«Ναι, αλλά μου το 'χε πει η μάνα σου, που ο Θεός να αναπαύει την ψυχή της!» είπε η γριά του σφίγγοντας τα χείλια της και σταυρώνοντας τα χέρια στην ποδιά της. «Και μου το 'παν κι οι αδερφάδες σου».

Ο γιατρός στριφογύρισε το πρόβλημα στο μυαλό του. Ήταν σίγουρα ένα σκληρό μπιζέλι, γερά σφηνωμένο μέσα στο αυτί του γέρου. Δεν ήταν καθόλου εύκολο να του το τραβήξει έξω. «Έχεις ένα αγκίστρι απ' αυτά που ψαρεύουμε το μπαρμπούνι; Με μακρύ συρματάκι; Κι ένα μικρό σφυρί;»

Ο γέρος κι η γριά κοιτάχτηκαν, ενώ η ίδια σκέψη περνούσε από το μυαλό τους: πως ο γιατρός είχε χάσει τα λογικά του. «Τι δουλειά έχουν όλα τούτα με το αυτί μου που πονάει;» ρώτησε καχύποπτα ο γερο-Σταμάτης.

«Υποφέρεis από υπερμέγεθες εμβόλιμο εμπόδιο του ακουστικού πόρου», αποκρίθηκε ο γιατρός, παρακινημένος από την αναγκαιότητα προστασίας της ιατρικής αίγλης και βέβαιος πως «ένα μπιζέλι στο αυτί» δεν ήταν σε θέση να αυξήσει τη φήμη και το επαγγελματικό του κύρος. «Μπορώ να το απομακρύνω με ένα αγκίστρι κι ένα μικρό σφυρί. Είναι η ιδανική μέθοδος για την αντιμετώπιση μιας ενόχλησης *de petit pois*». Οι γαλλικές λέξεις βγήκαν από τα χείλια του με προσποιητή παριζιάνικη προφορά, αν και μόνο αυτός ο ίδιος ήταν σε θέση να καταλάβει την ειρωνεία του.

Το αγκίστρι και το σφυράκι έφτασαν, κι ο γιατρός ίσιωσε το αγκίστρι τοποθετώντας το επάνω στις πέτρινες πλάκες του δαπέδου και χτυπώντας το προσεκτικά με το σφυρί. Γύρισε ύστερα στο γέρο και του είπε να γείρει το κεφάλι του στο περβάζι, εκεί που έπεφτε το φως του ήλιου. Ο Σταμάτης έκανε όπως του είπε στριφογυρίζοντας τα μάτια του, ενώ η γριά του έκρυψε τα δικά της μάτια με τις παλάμες, κρυφοκοιτάζοντας μέσα από τα δάχτυλά της. «Κάνε γρήγορα, γιατρέ...» είπε σιγανά ο Σταμάτης. «Αυτό το περβάζι ξεματάει σαν τα καζάνια της Κόλασης».

Ο γιατρός έχωσε με προσοχή το ισιωμένο αγκίστρι στο δασύτριχο αυτί και σήκωσε το σφυράκι. Τον έκοψε μια μπάσα στριγκιά φωνή, που θύμιζε κρώξιμο κοράκου. Μπερδεμένη και ανάστατη η γριά, έσφιγγε τα χέρια της και μουρμούριζε: «Ω, ω, ω, θα του χώσεις ένα αγκίστρι μέσα στο κεφάλι του... Ο Χριστός να μας λυπηθεί κι όλοι οι άγιοι κι η Παναγιά η Παρθένα».

Η παρεμβολή αυτή έδωσε στο γιατρό το χρόνο να σκεφτεί: αν το μπιζέλι ήταν πολύ σκληρό, τότε το αγκίστρι μπορεί και να μην κατάφερε να χωθεί στο εσωτερικό του· μπορεί αντίθετα να το έσπρωχνε ακόμα πιο βαθιά μέσα στο αυτί του γέρου. Μπορεί να του έσπαγε το τύμπανο. Όρθωσε το κορμί του κι έστριψε το άσπρο μουστάκι του σκεπτικός. «Αλλαγή σχεδίων», ανήγγειλε. «Κατόπιν ωρίμου σκέψεως αποφάσισα πως είναι προτιμότερο να γεμίσω το αυτί του με νερό, για να μαλακώσει το ξένο σώμα που φράζει τον ακουστικό πόρο. Κι

εσύ, κυρία μου, θα φροντίσεις ώστε το αυτί του να έχει μέσα συνεχώς ξεστό νερό ως απόψε το βράδυ που θα ξανάρθω. Μην τον αφήσεις να κινηθεί. Κράτησέ τον ξαπλωμένο στο πλευρό και με το αυτί γεμάτο. Κατάλαβες;»

Ο γιατρός ξαναγύρισε στις έξι και ψάρεψε με το αγκίστρι το μαλακωμένο μπιζέλι χωρίς δυσκολία, χωρίς καν να χρειαστεί σφυρί, μικρό ή μεγάλο. Το τράβηξε έξω με μεγάλη επιδεξιότητα και το παρέδωσε στους γέρους για να το περιεργαστούν με την ησυχία τους. Έτσι όπως ήταν σκεπασμένο με μια σκούρα και χοντρή κρούστα από κερί, βρομερό και δύσοσμο, κανένας από τους δυο τους δεν κατάλαβε πως ήταν ένα συνηθισμένο όσπριο. «Μάλλον ψυχανθοειδές. Έτσι δεν είναι;» ρώτησε ο γιατρός.

Η γριά κούνησε σοβαρά σοβαρά το κεφάλι της, λες κι είχε καταλάβει την αλλόκοτη λέξη του γιατρού. Στα μάτια της, όμως, άστραφτε κιόλας η λάμψη της απορίας. Ο Σταμάτης χτύπησε την παλάμη του στο κεφάλι του και φώναξε: «Θεέ μου, κάνει κρύο εκεί μέσα! Κι έχει θόρυβο. Όλα τα ακούω δυνατά, πολύ δυνατά, ακόμα και την ίδια τη φωνή μου!»

«Η κουφαμάρα σου θεραπεύτηκε», ανακοίνωσε ο γιατρός. «Η επέμβαση υπήρξε απόλυτα επιτυχής».

«Επέμβαση...» ψιθύρισε αυτάρεσκα ο γερο-Σταμάτης. «Είμαι ο μόνος άνθρωπος απ' όσους ξέρω που έχει κάνει επέμβαση. Και το αυτί μου γιατρεύτηκε. Ακούω μια χαρά. Θαύμα, έγινε θαύμα... Το κεφάλι μου άδειασε, νιώθω σαν να έχει ένα κενό, νιώθω λες κι όλο μου το κεφάλι γέμισε με δροσερό και πεντακάθαρο νερό από την πηγή».

«Τελικά τι είναι το κεφάλι σου; Άδειο ή γεμάτο;» τον ρώτησε αγριεμένη η γριά του. «Σταμάτα να λες ανοησίες στο γιατρό, που σου 'κανε τέτοιο καλό», συνέχισε. Και παίρνοντας το χέρι του γιατρού στα δικά της, το φίλησε.

Πριν περάσει πολλή ώρα, ο κυρ Γιάννης περπατούσε στο δρόμο για το σπίτι του, κρατώντας από μια παχιά πουλάδα κάτω από κάθε του μπράτσο, έχοντας δύο μεγάλες γυαλιστερές μελιτζάνες, μία σε κάθε του τσέπη, κι ένα αρχαίο μπιζέλι τυλιγμένο στο μαντίλι του, για να το προσθέσει στο ιδιωτικό του ιατρικό μουσείο.

Η μέρα του είχε πάει καλά από πληρωμές. Είχε κερδίσει ακόμα δύο μεγάλες και λαχταριστές καραβίδες, ένα πανεράκι αθερίνα, μια

γλάστρα βασιλικό, καθώς και μία υπόσχεση ερωτικής συνεύρεσης (που μπορούσε να αξιοποιηθεί κατά βούληση). Είχε αποφασίσει να μην καρπωθεί τα οφέλη αυτής της τελευταίας προσφοράς, έστω κι αν το Σαλβαρσάν κατάφερε να κάνει καλά τη δουλειά του. Κι είχε όλο το απόγευμα δικό του να καταπιαστεί με την Ιστορία της Κεφαλονιάς, που είχε ξεκινήσει να γράφει. Αν βέβαια η Πελαγία δεν είχε ξεχάσει να πάρει λάδι για το λυχνάρι του.

«Η Νέα Ιστορία της Νήσου Κεφαλληνίας» αποδεικνυόταν εγχείρημα δύσκολο και προβληματικό. Κι αδυνατούσε να προχωρήσει στη συγγραφή της ανεπιγρέαστος από τα προσωπικά του αισθήματα και τις προκαταλήψεις του. Η αντικειμενικότητα φάνταζε στόχος απρόσιτος, κι η διαίσθησή του του έλεγε πως με τις αποτυχημένες του προσπάθειες είχε καταναλώσει περισσότερο χαρτί απ' όσο ξόδευε ολόκληρο το νησί μέσα σ' έναν χρόνο. Η φωνή που ακουγόταν να κάνει την αφήγηση στο έργο του ήταν χονδροειδέστατα δική του και σε καμία περίπτωση η φωνή της Ιστορίας. Της έλειπε το μεγαλείο κι η αμεροληψία. Της έλειπε το θείο πνεύμα του Ολύμπου.

Κάθισε στο τραπέζι του κι άρχισε να γράφει: «Η Κεφαλονιά είναι ένα εργοστάσιο παραγωγής βρεφών για εξαγωγή. Οι Κεφαλονίτες που ζουν στα ξένα ή ταξιδεύουν με τα καράβια υπερέχουν αριθμητικά όσων ζουν εδώ, στην πατρίδα τους. Δεν υπάρχουν ντόπιες βιοτεχνίες για να κρατήσουν μαζί όλα τα μέλη μιας οικογένειας, δεν υπάρχει επάρκεια καλλιεργήσιμης γης, η αλιεία δεν είναι σε θέση να θρέψει όλους τους κατοίκους του νησιού. Οι συντοπίτες μας ξενιτεύονται και γυρίζουν εδώ για να πεθάνουν. Έχουμε λοιπόν ένα νησί γεμάτο παιδιά, γεροντοκόρες, παπάδες και γέροντες. Το μόνο θετικό σ' όλη αυτή την ιστορία είναι πως άντρα να παντρευτούν, ανάμεσα στους λίγους που μένουν στο νησί, βρίσκουν αποκλειστικά οι όμορφες. Έτσι, εξαιτίας της φυσικής επιλογής, έχουμε σήμερα τις πιο όμορφες γυναίκες στην Ελλάδα κι ίσως σ' ολόκληρη την περιοχή της Μεσογείου. Το δυσάρεστο είναι πως έχουμε όμορφες και έξυπνες γυναίκες παντρεμένες με τους πιο άξεστους και ακατάλληλους άντρες, που δεν είναι άξιοι για τίποτα κι ούτε θα γίνουν ποτέ· και πως έχουμε κάμποσες δυστυχημένες και άσχημες γυναίκες, που δεν τις θέλει κανένας, γεννημένες για να ζήσουν χήρες χωρίς να έχουν παντρευτεί ποτέ τους».

Ο γιατρός ξαναγέμισε την πίπα του και διάβαζε όσα είχε γρά-

ψει. Από την αυλή έξω έφταναν στα αυτιά του οι θόρυβοι που έκανε η Πελαγία καθώς ετοιμάζε τις καραβίδες για να τις βράσει. Ξαναδιάβασε όσα είχε γράψει για τις όμορφες γυναίκες και θυμήθηκε τη γυναίκα του. Ήταν γλυκιά, όπως ήταν τώρα κι η κόρη της, αλλά είχε πεθάνει από φυματίωση παρ' όλα όσα είχε κάνει εκείνος για να τη σώσει. «Αυτό το νησί προδίδει το λαό του και μόνο με την ύπαρξή του», έγραψε κι ύστερα τσαλάκωσε το χαρτί και το πέταξε στη γωνιά του δωματίου. Δεν επρόκειτο να τα καταφέρει ποτέ. Γιατί να μην είναι άξιος να γράψει σαν αληθινός ιστορικός; Γιατί να μην μπορεί να γράψει δίχως φόβο και πάθος; Δίχως θυμό; Δίχως την αίσθηση της προδοσίας και της καταπίεσης; Πήρε στα χέρια του την πρώτη σελίδα που είχε γράψει. Οι άκρες της ήταν κιόλας γυρισμένες και φαγωμένες. Ήταν η σελίδα του τίτλου: «Η Νέα Ιστορία της Νήσου Κεφαλληνίας». Έσβησε με μια μολυβιά τις δύο πρώτες λέξεις κι έγραψε: «Μια Προσωπική». Τώρα είχε κάθε δικαίωμα να προχωρήσει, χωρίς να προσπαθεί σε κάθε βήμα να αποφεύγει τους βαρείς χαρακτηρισμούς και τις παλιές, ξεχασμένες έχθρες. Τώρα είχε κάθε δικαίωμα να στάξει βιτριόλι ενάντια στους Ρωμαίους, στους Νορμανδούς, στους Βενετούς, στους Τούρκους, στους Βρετανούς, ακόμα και στους Κεφαλονίτες τους ίδιους. Έγραψε:

«Το μισοξεχασμένο νησί της Κεφαλονιάς προβάλλει αναπάντεχα και άστοχα μέσα από τα νερά του Ιονίου Πελάγους. Είναι ένα νησί τόσο απέραντο σε παρελθόν, που κι οι ίδιες οι πέτρες αποπνέουν νοσταλγία, ενώ το κόκκινο χώμα του υποφέρει όχι μόνο από τον καυτό ήλιο, αλλά κι από το ασήκωτο βάρος της μνήμης. Τα σκαριά του Οδυσσέα ήταν φτιαγμένα από κεφαλονίτικα πεύκα, οι σωματοφύλακές του ήταν Κεφαλονίτες γίγαντες, και μερικοί υποστηρίζουν ότι το παλάτι του δεν ήταν χτισμένο στην Ιθάκη, αλλά στην Κεφαλονιά.

»Αλλά και πριν ακόμη αυτός ο παμπόνηρος και πλάνης βασιλιάς κερδίσει τη συμπάθεια της θεάς Αθηνάς κι αντιμετωπίσει την ανήλεη οργή του Ποσειδώνα, άνθρωποι της μεσολιθικής και της νεολιθικής εποχής έφτιαχναν μαχαίρια από οψιδιανή πέτρα κι έπλεκαν δίχτυα για το ψάρεμα επάνω στη γη της Κεφαλονιάς. Στο νησί δεν άργησαν να φτάσουν κι οι Μυκηναίοι Έλληνες, που άφησαν πίσω τους σπασμένους αμφορείς και θολωτούς τάφους, καθώς και απογόνους, που πολύ μετά την αναχώρηση του Οδυσσέα πολέμησαν για

την Αθήνα, ταλαιπωρήθηκαν από την τυραννία της Σπάρτης και νίκησαν ακόμα και τον μεγαλομανή Φίλιππο το Μακεδόνα, τον πατέρα του Αλέξανδρου, που παραδόξως έγινε γνωστός ως «Μέγας» κι ήταν ακόμα πιο μεγαλομανής.

»Ήταν ένα νησί γεμάτο θεούς. Στην κορυφή του Αίνου υπήρχε ιερό αφιερωμένο στον Δία. Κι ακόμα ένα στο μικρό νησί της Δίου. Ναούς είχε επίσης η Δήμητρα, που είχε κάνει το νησί σιτοβολώνα του Ιονίου, καθώς κι ο Ποσειδώνας, που την είχε βιάσει μεταμορφωμένος σε άλογο βαρβάτο. Από την ένωσή τους είχε γεννηθεί ένα μαύρο πουλάρι και μια κόρη που πρωτοστάτησε στις μυστικές λατρείες και της οποίας το όνομα χάθηκε όταν ο χριστιανισμός κατάφερε να νικήσει και να εξαφανίσει τα Ελευσίνια Μυστήρια. Οι Κεφαλονίτες λάτρευαν και τον Απόλλωνα, το φονιά του Πύθωνα, το φύλακα του ομφαλού της γης, τον όμορφο, νεαρό, σοφό, δίκαιο, δυνατό Απόλλωνα, που σε βαθμό υπερβολικό ενέπνεε τον έρωτα σε άντρες και γυναίκες, τον μόνο θεό που το ναό του είχαν χτίσει οι μέλισσες από κερί και φτερά. Λάτρευαν ακόμα τον Διόνυσο, το θεό του κρασιού, της χαράς, του πολιτισμού και της βλάστησης, που απέκτησε από την Αφροδίτη ένα μικρό αγόρι, το οποίο ήταν προικισμένο με το πλέον θηριώδες πέος που φύτρωνε ποτέ στα λαγόνια θεού ή ανθρώπου. Στην Κεφαλονιά είχε κι η Άρτεμη τους πιστούς της, η παρθένα κυνηγός με τα πολλά στήθια, μια θεά με τόσο ριζοσπαστικές φεμινιστικές πεποιθήσεις, η οποία έβαλε τα σκυλιά της να κομματιάσουν τον Ακταίονα απλώς επειδή έτυχε να τη δει γυμνή κι έστειλε σκορπιούς να θανατώσουν με το τσίμπημά τους τον αγαπημένο της, τον Ωρίωνα, γιατί άθελά του την άγγιξε. Ήταν τόσο σχολαστική και αυστηρή σε θέματα ετικέτας και τόσο υπέρ της χωρίς πολλές διατυπώσεις τιμωρίας, ώστε δυναστείες ολόκληρες χάθηκαν για μιαν άπρεπη λέξη ή για μια θυσία που καθυστέρησε πέντε λεπτά. Υπήρχαν και ναοί της Αθηνάς, της αιώνιας παρθένου, που (ανεκτική και επιεικής σε σύγκριση με την Άρτεμη) τύφλωσε τον Τειρεσία, ο οποίος είχε την ατυχία να τη δει γυμνή της Αθηνάς, που ήταν προικισμένη με όλα τα δώρα τα αναγκαία για την οικογενειακή ζωή και τη διαχείριση του σπιτιού, της θεάς προστάτιδας των βοδιών, των αλόγων και της ελιάς.

»Με την επιλογή των θεών τους οι κάτοικοι του νησιού έδειξαν την άφθαστη και απαραράμλλη πρακτική λογική τους, η οποία είναι

και το μυστικό της επιβίωσής τους ανά τους αιώνες. Ήταν απόλυτα φυσικό να τιμούν το βασιλιά των θεών, απόλυτα φυσικό να καλοπιάνουν το θεό της θάλασσας, αφού ήταν στην πλειονότητά τους ναυτικοί, απόλυτα φυσικό να λατρεύουν τον Διόνυσο, αφού είχαν τόσα αμπέλια (ακόμα και σήμερα το όνομα αυτό είναι το πιο συνηθισμένο ανάμεσα στους κατοίκους του νησιού). Ήταν απόλυτα φυσικό να δοξάζουν τη Δήμητρα, που δεν τους έστελνε να ζητιανέψουν αλλού το ψωμί τους, φυσικό να υμνούν την Αθηνά, για τα δώρα της σοφίας και της δεξιότητάς της στην καθημερινή ζωή, όπως και για το ότι στη δικαιοδοσία και στην αρμοδιότητά της ήταν κι οι αμέτρητες στρατιωτικές έκτακτες ανάγκες. Ούτε είναι, τέλος, να απορεί κανείς που τιμούσαν και την Άρτεμη, μιας κι αυτό αντιπροσώπευε, κατά κάποιον τρόπο, μιαν αλάνθαστη τακτική ασφαλείας: ήταν μια ενοχλητική αλογόμυγα, της οποίας τα τοιμήματα καλό θα ήταν να βρίσκουν άλλες πλάτες.

»Η επιλογή του Απόλλωνα είναι τόσο μυστηριώδης, όσο και ηλίου φαινότερη. Για όσους δεν έχουν πάει ποτέ στο νησί, είναι εντελώς ανεξήγητη. Για όσους, όμως, έχουν πατήσει έστω και μία φορά το πόδι τους στην Κεφαλονιά, φαίνεται μια ενέργεια αναπόφευκτη. Γιατί ο Απόλλωνας είναι θεός που σχετίζεται άμεσα με τη δύναμη του φωτός. Οι ξένοι που φτάνουν στις ακτές της Κεφαλονιάς τυφλώνονται από το φως της για μια δυο μέρες.

»Είναι ένα φως που φαντάζει σαν να μην περνάει ούτε μέσα από τον αέρα ούτε από τη στρατόσφαιρα. Είναι άμεσο και παρθένο, βοηθάει το βλέμμα να εστιάζει με εκπληκτική ακρίβεια, διαθέτει επιική δύναμη και λάμψη. Αναδεικνύει τα χρώματα στην πρωταρχική τους αίγλη, εκείνη που είχαν πριν από το Προπατορικό Αμάρτημα, θαρρείς κι εκπορεύονται απευθείας από τη φαντασία του Θεού των πρώτων ημερών της Δημιουργίας, όταν ήταν ακόμα νέος και πίστευε πως το Καλό είναι παντοδύναμο. Το σκούρο πράσινο των πεύκων είναι εντυπωσιακά βαθύ, το πέλαγος, ιδωμένο από την κορυφή ενός βράχου, είναι η πλατωνική ιδέα του γαλάζιου και του πράσινου, σαν σμαράγδι, σαν λαζούρι και σαν περουζέξ. Το μάτι της κατσίκας είναι από μόνο του μια ζωντανή ημιπολύτιμη πέτρα, κάτι ανάμεσα στο κεχριμπάρι και στο τοπάξι: και τα τριζόνια, που φωσφορίζουν, έχουν το πράσινο των πρώτων πρώτων φύλλων χλόης που φύτεψε στον Κήπο της Εδέμ. Όταν τα μάτια συνηθίσουν στην απόλυτη και παρθενική καθαρότητα αυτού

του φωτός, τότε, σ' οποιοδήποτε άλλο μέρος, το φως φαίνεται άθλιο και φτωχό· δεν είναι παρά ένα μέσο που, κουτσά στραβά, μας βοηθάει να βλέπουμε, απογοητευτικό, ελαττωματικό. Ακόμα και τα νερά της κεφαλονίτικης θάλασσας είναι πιο διάφανα από τον αέρα όλων των άλλων τόπων. Αρμενίζεις κοντά στο νησί και βλέπεις το βυθό βαθιά κάτωθι σου, βλέπεις ολοκάθαρα τα θλιβερά σαλάχια, που για κάποιον λόγο συνοδεύονται πάντα από αμέτρητα μικροσκοπικά ψάρια».

Ο γιατρός με τις τόσες γνώσεις έγειρε πίσω και ξαναδιάβασε αυτά που είχε μόλις γράψει. Του φάνηκαν στ' αλήθεια πολύ ποιητικά. Γύρισε πίσω και ξαναδιάβασε με ευχαρίστηση κάποιες από τις φράσεις του. Στο περιθώριο σημείωσε: «Να θυμάμαι: όλοι οι Κεφαλονίτες κρύβουν έναν ποιητή μέσα τους. Πού μπορώ να το αναφέρω αυτό;»

Ύστερα βγήκε έξω στην αυλή και κατούρησε στη βραγιά με το δούσμο. Πότιζε έτσι με άζωτο τα αρωματικά βότανα του κήπου του, το ένα μετά το άλλο. Την επομένη ήταν η σειρά της ρίγανης. Ξαναμπήκε στο σπίτι ίσα για να προλάβει την κατσικούλα της Πελαγίας την ώρα που μασουλούσε με φανερή ικανοποίηση τα γραπτά του. Τράβηξε το χαρτί από το στόμα της και την κυνήγησε. Το ζώο βγήκε τρεχάτο, κρύφτηκε πίσω από τον χοντρό κορμό της ελιάς κι άρχισε να βελάζει αγανακτισμένο.

«Πελαγία», διαμαρτυρήθηκε ο γιατρός, «αυτό το καταραμένο το μηρυκαστικό σου έφαγε όλα όσα κατάφερα να γράψω απόψε! Πόσες φορές πρέπει να το πω; Μην την αφήνεις να μπαίνει στο σπίτι! Αν την ξαναπιάσω εδώ μέσα, θα καταλήξει σύντομα στη σουύβλα. Έχεις το λόγο μου! Αρκετά παιδεύομαι με αυτό το βιβλίο. Δε χρειάζεται να σαμποτάρει κι η κατσίκα τη δουλειά μου!»

Η Πελαγία σήκωσε τα μάτια της, κοίταξε τον πατέρα της και χαμογέλασε: «Το φαγητό θα είναι έτοιμο κατά τις δέκα».

«Άκουσες τι σου είπα; Τέρμα οι κατσίκες μέσα στο σπίτι! Με κατάλαβες;»

Το κορίτσι άφησε κάτω την πιπεριά που είχε αρχίσει να κόβει, μάζεψε μια τούφα μαλλιά από το πρόσωπό της κι αποκρίθηκε: «Την αγαπάς όσο κι εγώ».

«Πρώτον, δεν αγαπάω το μηρυκαστικό σου. Και δεύτερον, δε δέχομαι αντιρρήσεις! Στον καιρό μου οι θυγατέρες δεν αντιμιλούσαν στους πατεράδες τους. Δε σ' το επιτρέπω!»

Η Πελαγία έβαλε το χέρι στη μέση και χαμογέλασε κοροϊδευτικά. «Παπάκη», είπε, «ακόμα στον καιρό σου ζούμε... Δεν έχεις πεθάνει ακόμα. Έτσι δεν είναι; Κι όπως κι αν έχει το πράγμα, αν εσύ δεν αγαπάς την κατσίκα, εκείνη σ' αγαπάει».

Ο κυρ Γιάννης έκανε μεταβολή κι υποχώρησε νικημένος, καταθέτοντας τα όπλα. Κακό πράγμα για έναν πατέρα να έχει μια κόρη που χρησιμοποιεί τις γυναικείες πονηριές της ενάντια στον ίδιο τον πατέρα της, θυμίζοντάς του συνάμα την πεθαμένη μάνα της. Ξαναγύρισε στο τραπέζι του κι έβαλε μπροστά του μια καινούργια σελίδα. Θυμόταν πως στην τελευταία του προσπάθεια είχε καταφέρει, με κάποιον τρόπο, να περάσει από τους θεούς στα ψάρια. Από λογοτεχνικής άποψης ίσως ήταν καλύτερο που το γραπτό του είχε φτάσει στον οισοφάγο της κατσίκας. Έγραψε: «Μόνο ένα νησί απερίσκεπτο σαν την Κεφαλονιά θα μπορούσε να φερθεί τόσο ανόητα και να στηθεί επάνω σ' ένα τεκτονικό ρήγμα, εκθέτοντας έτσι τον εαυτό του και τους κατοίκους του στον μόνιμο κίνδυνο του Εγκέλαδου. Μόνο ένα νησί βαριεστημένο από τη ζωή, σαν τούτο εδώ, θα άφηνε στίφη από κακομαθημένες και γεμάτες αναίδεια κατσίκες να λυμαίνονται τη γη του».

Ο Ντούτσε

Ελα δω. Ναι, εσύ. Για έλα δω. Πες μου. Από ποια μεριά φαίνομαι καλύτερα προφίλ; Από την αριστερή ή από τη δεξιά; Αλήθεια λες; Δεν είμαι και τόσο σίγουρος. Εγώ νομίζω πως το κάτω χέιλι δείχνει καλύτερο από την άλλη μεριά. Α, συμφωνείς, ε; Σαν να μου φαίνεται πως συμφωνείς με ό,τι κι αν πω. Έτσι δεν είναι; Α, ώστε έτσι είναι. Και πώς θέλεις λοιπόν να στηριχτώ στη γνώμη σου; Τι θα γίνει αν σου πω ότι η Γαλλία είναι φτιαγμένη από βακελίτη; Τι θα μου πεις; Θα συμφωνήσεις μαζί μου; Τι εννοείς με το μάλιστα, κύριε, όχι, κύριε, δεν ξέρω, κύριε; Τι σόι απαντήσεις είναι αυτές; Μπας κι είσαι βλάκας; Άντε να μου φέρεις κάνα δυο καθρέφτες, μήπως μπορέσω να δω μονάχος μου.

Ναι, είναι πολύ σημαντικό αυτό. Και πολύ λογικό. Ο κόσμος θα πρέπει να δει στο πρόσωπό μου μιαν αποθέωση του ιταλικού ιδεώδους. Δεν πρόκειται να τους αφήσω να με φωτογραφίσουν με τα εσώρουχα. Ούτε θα με ξαναδείτε με κοστούμι και γραβάτα, να είστε σίγουροι. Δε θέλω να με έχει ο κοσμάκης στο μυαλό του σαν επιχειρηματία, σαν απλό γραφειοκράτη. Κι όπως κι αν έχει το πράγμα, αυτή η στολή μου πάει. Είμαι η ενσάρκωση ολόκληρης της Ιταλίας, ανώτερος ίσως κι από τον ίδιο το βασιλιά. Αυτή είναι η Ιταλία, έξυπνη και ετοιμοπόλεμη, κι όλα δουλεύουν ρολοί. Η Ιταλία αλύγιστη, ατσάλι. Μια από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Εγώ τα κατάφερα και την έφτασα εδώ που την έφτασα.

Α, να οι καθρέφτες. Βάλ' τους εκείδά. Όχι, ζώνον. Εκεί! Ναι, εκεί. Και τον άλλο εκεί πέρα. Μα, για όνομα του Θεού, όλα μόνος μου πρέπει να τα κάνω; Τι έχεις πάθει, άνθρωπέ μου; Χμμμ... Μου φαίνεται ότι θα προτιμήσω το αριστερό μου προφίλ. Για γείρε λιγάκι αυτό τον καθρέφτη προς τα κάτω. Λίγο ακόμα. Λίγο ακόμα. Σταμάτα. Αυ-

τός είσαι, θαυμάσια! Πρέπει να το κανονίσουμε, ώστε ο κόσμος να με βλέπει πάντα από χαμηλά. Πρέπει να στέκομαι πάντα πιο ψηλά απ' όλους. Στείλε κάποιον στην πόλη να βρει τα καλύτερα μπαλκόνια. Σημείωσε το. Και σημείωσε κι αυτό, τώρα που το θυμάμαι: Κατά διαταγή του Ντούτσε, να αναδασωθούν χωρίς καθυστέρηση όλα τα βουνά της Ιταλίας. Τι εννοείς γιατί; Δεν καταλαβαίνεις; Όσο περισσότερα δέντρα, τόσο περισσότερο χιόνι. Αυτό το ξέρουν ακόμα και τα μικρά παιδιά. Πρέπει να φέρουμε περισσότερο κρύο στη χώρα μας. Η Ιταλία πρέπει να γεννάει άντρες σκληραγωγημένους, ανθεκτικούς, καπάτσους. Είναι μια πικρή αλήθεια, αλλά είναι αλήθεια: οι νέοι στρατιώτες μας δεν αξίζουν όσο οι πατεράδες τους. Πρέπει να γίνουν λίγο πιο ψυχροί, σαν τους Γερμανούς. Πάγος στην ψυχή, να τι μας χρειάζεται. Παίρνω όρκο πως η χώρα μας έχει γίνει πιο ζεστή από τον Μεγάλο Πόλεμο κι ύστερα. Με τη ζέστη οι άνθρωποι γίνονται τεμπέληδες, γίνονται αδέξιοι. Η ζέστη δεν ευνοεί το στήσιμο μιας αυτοκρατορίας. Το μόνο που κάνει είναι να μεταμορφώνει τη ζωή μας όλη σ' ένα μεσημεριανό ύπνο. Δεν έχω πάρει τζάμπα το παρατσούκλι του «Ακοίμητου Δικτάτορα». Όλη μέρα δεν κλείνω μάτι. Σημείωσε το. Αυτό θα είναι το καινούργιο μας σύνθημα: *Libro e Moschetto Fascista Perfetto*. Θέλω να καταλάβουν όλοι πως ο φασισμός δεν είναι μόνο κοινωνική και πολιτική, αλλά και πολιτιστική επανάσταση. Όλοι οι φασίστες πρέπει να έχουν από ένα βιβλίο στο γυλιό τους. Κατάλαβες; Δε θα μείνουμε ξύλα απελέκητα! Θέλω φασιστικές λέσχες βιβλίου ακόμα και στην πιο μικρή πόλη, ακόμα και στο τελευταίο χωριό. Και δε θα αφήσω τους αναθεματισμένους τους μελανοχίτωνες να ξεσηκώνονται και να καίνε τα βιβλία! Συνεννοηθήκαμε;

Και τι είναι αυτά που ακούω για ένα σύνταγμα αλπίνων, που παρελαύνουν, λέει, στη Βερόνα και τραγουδούν *Vogliamo la pace e non vogliamo la guerra*; Άκου εκεί, θέλουμε ειρήνη κι όχι πόλεμο! Να ερευνηθεί αμέσως το θέμα! Δεν εννοώ να παρελαύνουν οι ομάδες των επίλεκτων τραγουδώντας ειρηνιστικά-ηττοπαθή εμβατήρια, τη στιγμή που ακόμα δεν έχουμε αρχίσει καλά καλά τον πόλεμο. Και μιας και μιλάμε για τους αλπίνους, άκουσα πως μπλέκονται σε καβγάδες και πιάνονται στα χέρια με τους φασίστες λεγεωνάριους. Τι είναι αυτά τα πράγματα; Τι άλλο πρέπει να κάνω για να υποχρεώσω το στρατό να δεχτεί τη μιλιτσια; Άκου κι αυτό: *Ο πόλεμος είναι για τον άντρα*

ό,τι κι η μητρότητα για τη γυναίκα. Πώς σου φαίνεται για σύνθημα; Πολύ καλό. Κάτι μου λέει ότι θα συμφωνήσεις μαζί μου. Σπουδαίο σύνθημα, πολύ ανδροπρεπές. Πολύ καλύτερο από το *Εκκλησία, Κουζίνα και Παιδιά* επτά μέρες την εβδομάδα. Πάρε την Κλάρα και πες της ότι θα πάω να τη δω απόψε, αν τα καταφέρω να το σκάσω από τη γυναίκα μου. Άκου κι αυτό το σύνθημα: *Με τόλμη και σύνεση*. Είσαι σίγουρος; Το έχεις ακούσει από το στόμα του Μπενίτο; Δεν μπορώ να θυμηθώ. Έχουν περάσει τόσα χρόνια. Μπορεί τελικά και να μην είναι τόσο καλό όσο φαίνεται.

Σημείωσέ το αυτό. Θέλω να το ξεκαθαρίσω μια για πάντα στους ανθρώπους μας στην Αφρική πως αυτή η ντροπή που λέγεται *madamismo* πρέπει να πάρει τέλος. Μου είναι αδύνατο να συμβιβαστώ με την ιδέα Ιταλών αντρών που στήνουν σπιτικό και φτιάχνουν οικογένεια με ντόπιες γυναίκες, μολύνοντας την καθαρότητα της φυλής μας. Όχι, οι ντόπιες πουτάνες δε με ενδιαφέρουν. Οι πουτάνες είναι απαραίτητες για το ηθικό των αντρών μας εκεί κάτω. Δε θέλω έρωτες, αυτό είναι όλο. Τι είπες; Η Ρώμη ακολουθούσε πολιτική αφομοίωσης; Τι εννοείς; Το ξέρω αυτό. Όπως ξέρω κι ότι προσπαθούμε να ξαναχτίσουμε την αυτοκρατορία. Αλλά οι καιροί έχουν αλλάξει. Τώρα ζούμε σε άλλη εποχή. Σε εποχή φασιστική.

Και μιας και μιλάμε για μαύρους και ξένους, μήπως είδες αυτό το φυλλάδιο *Partito e Impero*; Μ' αρέσει εκεί που λέει: *Με λίγα λόγια, πρέπει να προσπαθήσουμε να εμπνεύσουμε στον ιταλικό λαό νοστορπία ρατσιστική και αυτοκρατορική*. Είναι κι οι Εβραίοι στη μέση. Αν ρωτάς εμένα, μου φαίνεται ότι το ζήτημα έχει ξεκαθαρίσει: οι Ιταλοί Εβραίοι θα πρέπει να αποφασίσουν αν είναι πρώτα Ιταλοί ή αν είναι πρώτα Εβραίοι. Απλά πράγματα. Η Διεθνής Εβραϊκή Κοινότητα είναι αντιφασιστική. Μη θαρρείς πως δεν το έχω καταλάβει. Δεν είμαι χαζός. Ξέρω πολύ καλά ότι οι σιωνιστές είναι το κρυφό όπλο της βρετανικής διπλωματίας. Και νομίζω ότι θα πρέπει να επιβάλουμε την ποσοστιαία απασχόληση των Εβραίων στις δημόσιες υπηρεσίες. Δε θα ανεχτώ άλλες δυσαναλογίες. Και δε με νοιάζει αν με αυτό τον τρόπο βρεθούν και μερικά χωριά δίχως δήμαρχο. Πρέπει να συμβαδίσουμε με τους Γερμανούς συντρόφους μας. Ναι, το ξέρω ότι του πάπα δε θα του αρέσει. Αλλά δεν τολμάει να σηκώσει κεφάλι. Ξέρει πολύ καλά ότι μπορώ να ανακαλέσω όποτε θέλω τις συνθήκες του Λατερανού.

Έχω μια τριάινα χωμένη στην πλάτη του και ξέρει ότι μπορώ να τη στριφογυρίσω με δύναμη μέσα στο κρέας του. Απαρνήθηκα τον αθεϊστικό υλισμό για να με αφήσει ήσυχο η Εκκλησία. Αλλά δεν πρόκειται να του κάνω άλλο χатиρί.

Σημειώσέ το αυτό. Θέλω πάγωμα των μισθών για να κρατήσουμε τον πληθωρισμό υπό έλεγχο. Αύξηση των οικογενειακών επιδομάτων κατά πενήντα τοις εκατό. Όχι, δεν πιστεύω ότι το δεύτερο μέτρο αντιστρατεύεται το πρώτο. Μήπως νομίζεις ότι δεν ξέρω από οικονομία; Πόσες φορές πρέπει να σ' το εξηγήσω, βλάκα, ότι η φασιστική οικονομία έχει ανοσία στις κυκλικές κρίσεις του καπιταλιστικού συστήματος; Πώς τολμάς να μου αντιμιλάς και να λες ότι μάλλον το αντίθετο αληθεύει; Και γιατί θαρρείς πως πασχίζαμε τόσα χρόνια να επιτύχουμε την αυτάρκεια; Είχαμε μερικά μικροπροβληματάκια, αυτό είναι όλο, κάτι σαν τα πονάκια των μωρών όταν βγάζουν δόντια. Βλάκα, μπουνταλά, ανόητε, μπούφο! Στείλε στον Φαρινάτσι ένα τηλεγράφημα πως πολύ λυπάμαι που έχασε το χέρι του. Αλλά τι περίμενε κι αυτός, αφού έβγαине για ψάρεμα με χειροβομβίδες; Πες στους δημοσιογράφους πως έχασε το χέρι του κατά τη διάρκεια κάποιου ανδραγαθήματος. Θα δημοσιευτεί ένα άρθρο σχετικά με αυτό στο *Il Regime Fascista* τη Δευτέρα. Ας πούμε: «Κομματικό στέλεχος τραυματίζεται σε τολμηρή επιχείρηση κατά Αιθίοπων». Και μιας και μιλάμε για τους Αιθίοπες, πώς πάνε τα πειράματα με τα δηλητηριώδη αέρια; Αυτά που χρησιμοποιούμε εναντίον των ιθαγενών ανταρτών; Ελπίζω να τους σκοτώνουν αργά αργά. Να παιδεύονται μέχρι που να βγει η ψυχή τους. *Pour encourager les autres*. Θα εισβάλουμε στη Γαλλία; Ο Φασισμός ξεπερνάει την πάλη των τάξεων. Πώς σου φαίνεται αυτό ως σύνθημα; Δεν ήρθε ακόμα ο Τσιάνο; Φτάνουν αναφορές απ' όλη τη χώρα πως το κλίμα είναι έντονα αντιπολεμικό. Δεν μπορώ να το καταλάβω αυτό. Βιομήχανοι, αστοί, εργατική τάξη, ακόμα κι ο στρατός. Για όνομα του Θεού. Ναι, το ξέρω ότι απ' έξω περιμένει μια επιτροπή καλλιτεχνών και διανοουμένων. Τι είπες; Θέλουν να με παρασημοφορήσουν; Στείλ' τους αμέσως μέσα!

Καλησπέρα σας, κύριοι! Οφείλω να πω ότι είναι μεγάλη τιμή για μένα τούτο το παράσημο που δέχομαι από τα χέρια σας. Είστε η αφρόκρεμα της ιταλικής διανόησης, η αφρόκρεμα της ιταλικής τέχνης! Θα το φοράω με περηφάνια στο στήθος μου. Πώς πάει το και-

νούργιο σας μυθιστόρημα; Α, συγγνώμη, λάθος μου. Και βέβαια είστε γλύπτης. Μπερδεύτηκε η γλώσσα μου. Καινούργιο άγαλμα; Δικό μου; Θαυμάσια! Το Μιλάνο χρειάζεται λίγα μνημεία ακόμα. Έτσι δεν είναι; Επιτρέψτε μου να σας υπενθυμίσω –αν κι είμαι βέβαιος πως δε χρειάζεστε τη δική μου υπενθύμιση– πως ο φασισμός είναι κατ’ αρχάς και κατά βάση μια αισθητική αντίληψη και πως αποστολή δική σας, ως δημιουργών όμορφων πραγμάτων, είναι να απεικονίζετε με τη μεγαλύτερη δυνατή πιστότητα την ύψιστη ωραιότητα, καθώς και την αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα του φασιστικού ιδεώδους. Μην το ξεχνάτε ποτέ: αν οι Ένοπλες Δυνάμεις μας είναι η λεβεντιά του φασισμού κι εγώ το μυαλό του, εσείς είστε η φαντασία του. Έχετε βαριά ευθύνη στους ώμους σας! Και τώρα συγχωρήστε με, κύριοι. Κρατικές υποθέσεις. Καταλαβαίνετε. Πρέπει να δω τη Μεγαλειότητά του, το βασιλιά. Μα και βέβαια θα του διαβιβάσω τη βαθύτατη αφοσίωσή σας. Εξάλλου δεν έχει αμφιβολίες για τα συναισθήματά σας. Καλό απόγευμα.

Τους ξεφορτώθηκα. Ωραίο μιχλίμπιδι. Μπορεί να το χαρίσω στην Κλάρα. Είμαι σίγουρος ότι θα της αρέσει. Α, ήρθε ο Τσιάνο; Καιρός ήταν. Σίγουρα θα έπαιζε γκολφ, γι’ αυτό άργησε. Πολύ ανόητο παιχνίδι, κατά τη γνώμη μου. Θα μπορούσα να το καταλάβω αν οι παίκτες προσπαθούσαν να χτυπήσουν κουνέλια ή να ξεμοναχιάσουν καμιά πέρδικα. Αλλά οι τρύπες δεν τρώγονται. Τρώγονται; Ούτε μπορείς να τηγανίσεις τα συκωτάκια μιας καλής μπαλιάς.

Α, Γκαλεάτσο, πόσο χαίρομαι που σε βλέπω! Πέρανα μέσα. *Bene, bene*. Κι η κορούλα μου τι κάνει; Τι ωραία που είναι να κρατάς την εξουσία μέσα στην οικογένεια. Τι καλά να έχεις κάποιον που τον εμπιστεύεσαι. Γκολφ έπαιζες; Το φαντάστηκα. Θαυμάσιο παιχνίδι, συναρπαστικό, σωστή πρόκληση και για το σώμα και για το μυαλό! Μακάρι να είχα χρόνο κι εγώ για τέτοια αθλήματα. Χάνω τα νερά μου όταν η κουβέντα γυρίζει σε μπαστούνια, μπαλάκια και μπαλιές. Το πράγμα είναι περίεργο, σαν τα Ελευσίνια Μυστήρια. Είπα «Ελευσίνια». Άσε, δεν πειράζει. Τι υπέροχο κοστούμι! Καλό κόψιμο. Και τι κομψά παπούτσια. Τζορτζ Μπουτς τα λένε; Αναρωτιέμαι γιατί. Μήπως είναι εγγλέζικα; Εγώ προτιμώ τα γερά στρατιωτικά άρβυλα, Γκαλεάτσο. Δεν μπορώ να τα βάλω μαζί σου στο καλό ντύσιμο. Το ομολογώ. Εγώ είμαι άνθρωπος απλός, που πατάει γερά στο χώμα.

Κι αυτό είναι το καλύτερο που μπορεί να κάνει κανείς όταν πρόκειται για το χόμα της Ιταλίας. Δε συμφωνείς;

Κοίτα να δεις τώρα, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε μια για πάντα τούτη την υπόθεση με την Ελλάδα. Νομίζω ότι συμφωνήσαμε πως, έπειτα απ' όσα έγιναν, χρειαζόμαστε πια καινούργια τακτική. Σκέψου το, Γκαλεάτσο. Όταν ήμουν ένας απλός δημοσιογράφος, η σκέψη της αυτοκρατορίας δεν περνούσε καν από το μυαλό των Ιταλών. Τώρα που είμαι ο Ντούτσε, η αυτοκρατορία είναι πραγματικότητα. Είναι μια κληρονομιά μεγάλη και αθάνατη, δε χωράει αμφιβολία. Ο κόσμος πιο πολύ χειροκροτάει μια συμφωνική ορχήστρα παρά ένα απλό κουαρτέτο. Πώς να σταματήσουμε τώρα στην Αφρική και σε μια χούφτα νησάκια που κανένας δεν τα ξέρει; Πώς να επαναπαντούμε στις δάφνες μας όταν παντού γύρω μας βλέπουμε ρωγμές μέσα στο κόμμα και διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει σύσφιγξη των δυνάμεων γύρω από την κεντρική ηγεσία; Χρειαζόμαστε μια καλή φωτιά στα μπατζάκια μας. Λίγο νέφτι στον κώλο του έθνους μας. Χρειαζόμαστε μια καλή εκστρατεία που θα μας ενώσει όλους. Χρειαζόμαστε έναν εχθρό για να συντηρήσουμε τη φόρα και την ορμή της αυτοκρατορίας. Γι' αυτό επανέρχομαι στο ζήτημα της Ελλάδας.

Κοίταξα τους φακέλους. Κατ' αρχάς οφείλουμε να απαλείψουμε μια ιστορική ντροπή, να κλείσουμε έναν ανοιχτό λογαριασμό. Όπως ασφαλώς καταλαβαίνεις, εννοώ το περιστατικό Τελίνι του 1923. Συμπτωματικά, αγαπητέ μου κόντε, πληροφορηθήκα πως ακολουθείς τη δική σου γραμμή στην εξωτερική μας πολιτική. Και κατά συνέπεια βρισκόμαστε πολλές φορές στη δυσάρεστη θέση να υποστηρίζουμε την ίδια στιγμή εντελώς διαφορετικές γνώμες, τραβώντας το σκοινί ο καθένας προς εντελώς αντίθετη κατεύθυνση. Όχι, μην το αρνείσαι. Δεν το σχολιάζω. Απλώς αναφέρω αυτό το ατυχές γεγονός για να ξέρεις ότι το ξέρω. Ο πρεσβευτής μας στην Αθήνα τα έχει χάσει. Κι ίσως είναι προς το συμφέρον μας να εξακολουθήσει να τα έχει χαμένα. Δε θέλω να αρχίσει ο Γκράτσι να πετάει υπαινιγμούς στον Μεταξά. Μας βολεύει να παραμείνουν φίλοι. Ούτε γάτα ούτε ζημιά ως τώρα. Πήραμε την Αλβανία κι έγραψα στον Μεταξά για να τον κα-θησυχάσω και να επαινέσω τη συμπεριφορά του προς το βασιλιά Ζώγου. Όλα μέλι γάλα. Ναι, το ξέρω πως οι Βρετανοί τον ειδοποίησαν ότι θα τον βοηθήσουν σε περίπτωση εχθρικής εισβολής. Ναι, το ξέρω

ότι ο Χίτλερ θέλει την Ελλάδα στον Άξονα. Ας λέμε, όμως, τα πράγματα με το όνομά τους: από πού κι ως που είμαστε υποχρεωμένοι να χορεύουμε όπως μας χτυπάει το ντέφι ο Χίτλερ; Έχει αναστατώσει όλη την Ευρώπη, η αχορταγιά του κι η ανευθυνότητά του δεν έχουν όρια, και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, παίρνει τα κοιτάσματα πετρελαίου της Ρουμανίας, χωρίς να μας δώσει ούτε μια τοσηδά μερίδα από την πίτα. Το αποκορύφωμα του θράσους! Ποιος νομίζει ότι είναι; Φοβάμαι, Γκαλεάτσο, πως θα πρέπει να φροντίσουμε να υπολογίσουμε πώς πέφτουν τα ζάρια και πάνω σ' αυτούς τους υπολογισμούς να βασίσουμε τις αποφάσεις μας. Λυπάμαι που το λέω, αλλά, όπως δείχνουν τα πράγματα, ο Χίτλερ φέρνει τις εξάρες απανωτές. Ή που θα τον ακολουθήσουμε και θα μοιράσουμε μεταξύ μας τα κέρδη ή διατρέχουμε τον κίνδυνο μιας επίθεσης από την Αυστρία, μόλις βρει την ευκαιρία ο κοντουτούπης. Το θέμα είναι να εκμεταλλευόμαστε τις περιστάσεις και να αποφεύγουμε τους κινδύνους. Το θέμα είναι επίσης να επεκτείνουμε τα όρια της αυτοκρατορίας μας. Πρέπει να συνεχίσουμε να υποθάλλουμε τα φιλελεύθερα κινήματα στο Κοσσυφοπέδιο και τον αλτρωτισμό στην Τσαμουριά. Πρέπει να πάρουμε τη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα. Φαντάσου, Γκαλεάτσο. Όλες οι ακτές της Μεσογείου θα αποτελέσουν τη Νέα Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Πήραμε τη Λιβύη. Το μόνο που μας μένει είναι να τραβήξουμε πια τις λίγες γραμμές που χρειάζονται για να ενωθούν οι κτήσεις μας. Πρέπει να προχωρήσουμε, χωρίς να το πούμε στον Χίτλερ. Έμαθα ότι οι Έλληνες ζήτησαν τη διαβεβαίωσή του πως δεν πρόκειται να τους επιτεθεί. Φαντάσου τα μούτρα του φίρερ όταν θα μας δει να μπαίνουμε στην Ελλάδα και να προελαύνουμε στο νότο μέσα σε λίγες μέρες. Θα τον κάνει να το σκεφτεί δύο φορές πριν απλώσει χέρι πάνω μας. Αυτό είναι σίγουρο. Φαντάσου τον εαυτό σου επικεφαλής μιας φασιστικής λεγεώνας, να μπαίνεις στην Αθήνα με τα ερπυστριοφόρα σου. Φαντάσου τα χρώματα της σημαίας μας καθώς θα ανεμίζει στον Παρθενώνα.

Θυμάσαι το σχέδιο Γκουτσόνι; Δώδεκα μεραρχίες κι ένας χρόνος προετοιμασίας; Είχα πει τότε: «Η Ελλάδα δεν είναι στο δρόμο μας και δεν πρόκειται να την πειράξουμε». Κι ύστερα είπα στον Γκουτσόνι: «Ο πόλεμος με την Ελλάδα τέλειωσε. Η Ελλάδα είναι ένα κόκαλο δίχως σταλιά κρέας πάνω του. Δεν αξίζει να χάσουμε ούτε έναν

γρεναδιέρο από τη Σαρδηνία για χάρη της». Ε λοιπόν, τα πράγματα έχουν αλλάξει, Γκαλεάτσο. Αυτό το είπα τότε επειδή ήθελα τη Γιουγκοσλαβία. Γιατί, όμως, να μην τις πάρουμε και τις δύο; Και ποιος το λέει ότι θα χρειαστούμε έναν χρόνο προετοιμασίας; Ένας γέρος ξεμωραμένος στρατηγός με αρτηριοσκληρωτικές μεθόδους! Να ποιος το λέει! Αν το πάρουμε απόφαση, μπορούμε να τελειώσουμε μέσα σε μία εβδομάδα με μια χούφτα λεγεωνάριους. Δεν υπάρχουν στον κόσμο στρατιώτες τόσο αποφασισμένοι και τόσο γενναίοι σαν τους δικούς μας!

Έχουμε, βλέπεις, και τους Εγγλέζους να μας προκαλούν. Δε μιλάω για τα παραληρήματα του Ντε Βέκι. Αλλά τώρα που το θυμάμαι, ο Ντε Βέκι σου είπε ότι οι Βρετανοί χτύπησαν ένα υποβρύχιο στη Λευκάδα και δύο στην Κέρκυρα κι ότι έστησαν μια βάση στη Μήλο. Πήρα αναφορά από τον κάπτεν Μόρις ότι στην πραγματικότητα δε συνέβη τίποτα. Να θυμάσαι ότι ο Ντε Βέκι είναι ένας μισότρελος μεγαλομανής και μια ωραία μέρα, που δε θα έχω τίποτα καλύτερο να κάνω, θα τον πιάσω, θα τον κρεμάσω από το παχύ μουστάκι του και θα του κόψω τα αρχίδια χωρίς αναισθητικό! Δόξα τω Θεώ που είναι στο Αιγαίο κι όχι μέσα στα πόδια μου. Αλλιώς θα ήμουν υποχρεωμένος να ακούω τις αηδίες του. Εξαιτίας του η θάλασσα έχει αλλάξει χρώμα, αφού έχει γίνει βόθρος!

Οι Βρετανοί, όμως, βύθισαν το «Κολεόνι»· κι οι Έλληνες επιτρέπουν στα βρετανικά πλοία να ανεφοδιάζονται στα λιμάνια τους. Χωρίς να κρατούν καν τα προσηήματα! Τι λες; Να βομβαρδίσουμε κι εμείς, τυχαία τάχα, κάνα δικό τους φορτηγό; Κάποιο αντιτορπιλικό; Τυχαία; Κέρδος θα έχουμε, θα μας μείνουν λιγότερα να βομβαρδίσουμε αργότερα. Ο Γκράτσι λέει ότι δεν υπάρχει ούτε μία βρετανική βάση στην Ελλάδα. Αλλά αυτό αν θέλουμε το πιστεύουμε. Δε βλέπουμε κανέναν λέγοντας πως υπάρχουν. Το βασικό είναι να βάλουμε τον Μεταξά να ανοίξει το λάκκο του. Θέλω να πιστεύω ότι η αναφορά σου, που υποστηρίζει ότι οι Έλληνες στρατηγοί είναι με το μέρος μας, ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Αλλά τότε γιατί συνέλαβαν τον Πλατή; Και πού πήγαν όλα εκείνα τα λεφτά που προορίζονταν για λάδωμα των αξιωματικών; Ήταν εκατομμύρια. Πολύτιμα εκατομμύρια που θα μπορούσαμε μια χαρά να τα ξοδέψουμε σε όπλα. Είσαι σίγουρος πως οι κάτοικοι της Ηπείρου θέλουν να γίνουν

Αλβανοί; Πού το ξέρεις; Α, μάλιστα, κατασκοπεία. Κι αποφάσισα να μη ρωτήσω καν τους Βούλγαρους αν θέλουν να επιτεθούν ταυτόχρονα με μας. Θα μας διευκόλυναν βέβαια. Αλλά αυτή η εισβολή θα είναι ούτως ή άλλως περίπατος για τους στρατιώτες μας. Κι αν οι Βούλγαροι πατήσουν πόδι στη θάλασσα, θα χάσουμε την αποκλειστικότητα στους δρόμους επικοινωνίας και ανεφοδιασμού. Τι λες κι εσύ; Δεν πρόκειται να τους χαρίσω ούτε ένα ψιχουλάκι από τη δόξα που δικαιωματικά μας ανήκει!

Τώρα πρόσεξε· θέλω να οργανώσεις μερικές επιθέσεις εναντίον μας. Η επιχείρησή μας χρειάζεται τη νομιμότητα για λόγους διεθνούς πολιτικής. Όχι, δε με ανησυχούν οι Αμερικανοί. Η Αμερική δεν έχει καμία σημασία από στρατιωτική άποψη. Αλλά γράψ' το καλά στο μυαλό σου: θέλουμε να εισβάλουμε τη στιγμή που θα είμαστε έτοιμοι, όχι νωρίτερα. Δε θέλω να βρεθώ με κάνα θεόρατο *casus belli* στα χέρια μου πριν φτάσει η κατάλληλη στιγμή. *Avanti piano, quasi indietro*. Βρες, ας πούμε, κάποιον Αλβανό πατριώτη και βάλε να τον δολοφονήσουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούσαμε να το φορτώσουμε στους Έλληνες. Κι ας βυθίσουμε ένα ελληνικό πολεμικό πλοίο με τρόπο που να φαίνεται ότι το κάναμε εμείς· πρόσεξε, όμως, να μην υπάρχουν αποδείξεις, έτσι ώστε να μπορούμε να το ρίξουμε στους Εγγλέζους. Είναι ένα είδος έξυπνης τρομοκρατίας που θα υποσκάψει το φρόνημα των Ελλήνων.

Α, Γκαλεάτσο, μην το ξεχάσω: αποφάσισα, ακριβώς πριν από την εισβολή, να αποστρατεύσουμε τους άντρες μας. Τι λες; Ακούγεται τρελό, ε; Είναι κόλπο για να καθησυχάσουμε τους Έλληνες, να χαλαρώσουν την επιφυλακή τους· θα θερίσουμε τα χωράφια μας και θα δείχνουμε προς τα έξω πως όλα έχουν ξαναβρεί τον φυσιολογικό ρυθμό της ειρήνης! Σκέψου το, Γκαλεάτσο. Σκέψου τι γρήγορη και αποφασιστική κίνηση θα είναι! Οι Έλληνες δε θα προλάβουν καν να ανασάνουν με ανακούφιση, κι εμείς θα πέσουμε πάνω τους ουρανοκατέβατοι. Δε θα ξέρουν από πού τους ήρθαμε!

Μίλησα με τους επικεφαλής του επιτελείου μου, αγαπητέ μου κόντε, και τους ζήτησα σχέδια για εισβολή στην Κορσική, στη Γαλλία και στα νησιά του Ιονίου, καθώς και για συμπληρωματικές επιδρομές στην Τυνησία. Είμαι σίγουρος ότι θα τα καταφέρουμε. Εξακολουθούν να μουρμουρίζουν για την έλλειψη μεταφορικών μέσων, κι

έτσι έδωσα διαταγές να ασκείται καθημερινά το πεζικό σε πορείες ογδόντα χιλιομέτρων. Υπάρχει ένα μικρό πρόβλημα με την αεροπορία. Όλες μας οι δυνάμεις βρίσκονται στο Βέλγιο. Κάτι θα πρέπει να κάνω για τούτο το ζήτημα μαν απ' αυτές τις μέρες. Να μου το θυμίσεις. Πρέπει να μιλήσω στον Πρίγκοιλο. Δεν μπορεί ο αρχηγός της αεροπορίας μας να είναι ο μόνος που δεν ξέρει τι ετοιμάζουμε! Υπάρχουν όρια ακόμα και για την τήρηση των στρατιωτικών μυστικών. Οι αρχηγοί του επιτελείου μου φέρνουν εμπόδια, Γκαλεάτσο. Ο Μπαντόλιο με κοιτάζει λες κι είμαι κάνας μουρλός. Κάποια μέρα θα κοιτάξει τη Νέμεση κατάφατσα και τότε θα ανακαλύψει πως το μούτρο της είναι το ίδιο με το δικό μου. Δεν ανέχομαι τέτοιες καταστάσεις! Εγώ λέω να πάρουμε και την Κρήτη. Να μην την αφήσουμε στους Εγγλέζους.

Ο Τζακομόνι μού τηλεγράφησε πως μπορούμε να περιμένουμε μαζικές λιποταξίες από μέρους των Ελλήνων στρατιωτών. Οι Έλληνες μισούν τον Μεταξά και το βασιλιά, το ηθικό τους έχει τα χάλια του. Σκέφτονται μάλιστα να εγκαταλείψουν την Τσαμουριά. Απ' ό,τι φαίνεται, ο Θεός είναι με το μέρος μας. Α, κάτι πρέπει να κάνουμε και με το θέμα της αρχιστρατηγίας: δεν είναι δυνατόν να είμαστε κι οι δύο, κι η Μεγαλειότητά του κι εγώ, αρχιστρατηγοί της χώρας! Πώς να δουλέψω όταν βρίσκομαι διαρκώς αντιμέτωπος με τέτοιες ανωμαλίες; Ο Πράσκα μού τηλεγράφησε ότι δεν έχει ανάγκη από ενισχύσεις για την εισβολή. Πώς γίνεται λοιπόν κι όλοι με πιλατεύουν ότι δε θα τα βγάλουμε πέρα χωρίς ενισχύσεις; Είναι δειλοί, αυτό είναι! Τα έχουν κάνει πάνω τους. Δεν υπάρχουν πιο άσχετοι εμπειρογνώμονες από τους στρατιωτικούς, κατά τη γνώμη μου. Αναγκάζομαι να κάνω εγώ και τη δική τους δουλειά. Το μόνο που ξέρουν να κάνουν είναι να παραπονιούνται ότι υπάρχουν παντού ελλείψεις! Πού πήγαν τα κεφάλαια εκτάκτου ανάγκης; Θέλω να ερευνηθεί αμέσως το ζήτημα.

Σου θυμίζω, Γκαλεάτσο, πως ο Χίτλερ είναι αντίθετος με τούτο τον πόλεμο, επειδή η Ελλάδα αυτήν τη στιγμή έχει δικτατορία και θα έπρεπε λογικά να βρίσκεται με το μέρος μας. Γι' αυτό, δε θα του πούμε τίποτα. Θα του δώσουμε ένα δείγμα πολέμου-αστραπής, ένα υπόδειγμα «Μπλίτςκρινγκ», που θα τον κάνει να σκάσει από τη ζήλια του. Όσο για τους Βρετανούς, αδιαφορώ: ας στραφούν εναντίον μας. Θα τους πατήσουμε κι αυτούς.

ΠΟΙΟΣ ΑΦΗΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΓΑΤΙ ΝΑ ΜΠΕΙ ΕΔΩ ΜΕΣΑ; ΑΠΟ ΠΟΤΕ

ΕΧΟΥΜΕ ΓΑΤΑ ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ; ΜΗΠΩΣ ΕΙΝΑΙ Η ΓΑΤΑ ΠΟΥ ΕΧΕΣΕ ΤΟ ΚΡΑΝΟΣ ΜΟΥ; ΤΟ ΞΕΡΕΤΕ ΠΩΣ ΔΕΝ ΤΙΣ ΑΝΤΕΧΩ ΤΙΣ ΓΑΤΕΣ. ΤΙ ΕΙΠΕΣ; ΚΑΝΟΥΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΙΣ ΠΟΝΤΙΚΟΠΑΓΙΔΕΣ; ΚΑΝΕ ΠΙΣΩ! ΔΕ ΘΑ ΜΟΥ ΠΕΙΣ ΕΣΥ ΠΟΤΕ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩ Ή ΝΑ ΜΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΟ ΜΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ. ΚΑΝΕ ΠΙΣΩ, ΝΑ ΜΗ ΦΑΣ ΚΙ ΕΣΥ ΚΑΜΙΑ ΣΦΑΙΡΑ!

Ω Θεέ μου, θα κάνω εμετό. Είμαι ευαίσθητος άνθρωπος, Γκαλεάτσο. Έχω καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία. Δεν αντέχω να βλέπω όλα αυτά τα αίματα. Φώναξε κάποιον να τα καθαρίσει. Δεν αισθάνομαι καλά. Τι εννοείς όταν λες ότι δεν έχει ψοφήσει ακόμα; Πάρ' την έξω και σπάω' της το σβέρκο. ΟΧΙ, ΔΕ ΘΕΛΩ ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΩ ΜΟΝΟΣ ΜΟΥ! Με περνάς για βάρβαρο; Ω Θεέ μου. Δώσ' μου το κράνος μου γρήγορα· πρέπει να κάνω εμετό κάπου. Πέτα το τώρα και φέρε μου καινούργιο. Μου φαίνεται πως θα πάω να ξαπλώσω. Τέτοια ώρα έπρεπε να είμαι ήδη στο κρεβάτι για τον μεσημεριανό μου ύπνο.

Ο Δυνατός

Οι μυστήριες κατοικίες του Αίνου γύρισαν κόντρα στον άνεμο και ρούφηξαν αχόρταγα την υγρή αύρα που έρχεται από τη θάλασσα την αυγή και που αποτελεί πηγή νερού γι' αυτό τον άνδρο, άγριο και αδάμαστο τόπο. Ο βοσκός τους, ο Αλέκος, τόσο ασυνήθιστος στην ανθρώπινη συντροφιά, που δυσκολευόταν να μιλήσει ακόμα και με τον ίδιο του τον εαυτό, σάλεψε κάτω από τις προβιές που τον σκέπαζαν, άπλωσε το χέρι του να σιγουρευτεί πως το ντουφέκι ήταν πλάι του και βυθίστηκε ξανά στον ύπνο. Είχε όλο τον καιρό μπροστά του για να ξυπνήσει, να φάει ριγανάδα, να μετρήσει το κοπάδι του και να το πάει κάπου να βοσκήσει. Η ζωή του δεν εντασσόταν στο χρόνο. Θα μπορούσε να είναι ένας από τους προγόνους του. Κι οι κατσίκες του έκαναν ό,τι όλες οι κεφαλονίτικες κατσίκες: το μεσημεράκι κοιμούνταν πίσω από τα απόκρημνα βράχια της βορινής πλαγιάς για προστασία από τις δυνατές ακτίνες του ήλιου, και το σούρουπο τα κουδούνια τους έστελναν τον καθάριο τους ήχο ως τις ακτές της Ιθάκης, όπου δονούσε τον αέρα κάνοντας τους χωριάτες να σηκώσουν το κεφάλι, ρωτώντας ποιο κοπάδι άραγε να περνούσε έξω από το χωριό τους. Ο Αλέκος ήταν ένας άντρας που στα εξήντα του θα ήταν όπως και στα είκοσί του, λεπτός και δυνατός, φαινόμενο βραδύτητας και υπομονής, το ίδιο ανίκανος με τις κατσίκες του για ζωηρές και γρήγορες αλλαγές.

Μια τολύπα καπνού σηκώθηκε από κάτω χαμηλά κι ανέβηκε ψηλά στον αέρα: ένα ρουμάνι είχε παραδοθεί στις φλόγες. Η περιοχή ήταν ακατοίκητη, κι έτσι οι θάμνοι καίγονταν χωρίς κανέναν να τους δίνει σημασία. Λίγοι μονάχα κοιτάζαν κατά κείνη τη μεριά με ανησυχία: όσοι φοβούνταν πως ο αέρας θα μετέφερε τις σπίθες κοντά στα σπίτια τους, στα περβόλια τους ή στα μικρά χωράφια τους με το λι-

γοστό χρώμα, τα περιφραγμένα με πέτρες που βγήκαν στην επιφάνεια έπειτα από ασταμάτητο ξεχέρσωμα αιώνων και στοιβάχτηκαν για να αποτελέσουν τοίχους που σάλευαν επικίνδυνα στο άγγιγμα του χειριού, αλλά δεν έπεφταν παρά μονάχα με τους σεισμούς. Οι Έλληνες αγαπούν το χρώμα της αγνότητας, κι έτσι πολλά απ' αυτά τα πεζούλια ήταν ασπρισμένα, λες και δεν έφτανε το φως κι η αντηλιά για να στραβώσουν το διαβάτη. Κάποιος περαστικός πατριώτης είχε πασαλείψει τα πιο πολλά με λουλακιά μπογιά: ΕΝΩΣΙΣ. Κι ούτε ένας Κεφαλονίτης δεν είχε θεωρήσει απαραίτητο να ασβετώσει ξανά τις λερωμένες πέτρες. Κάθε τοιχάκι, φαίνεται, τους θύμιζε πως ήταν παιδιά μιας οικογένειας διαμελισμένης από τους ανταγωνισμούς υπέργερων αυτοκρατοριών, μιας οικογένειας σκορπισμένης στα άγρια πέλαγα, μιας οικογένειας χτυπημένης από την Ιστορία, που την είχε βάλει να ζήσει επάνω στα σταυροδρόμια του κόσμου.

Νέες αυτοκρατορίες πάφλαζαν τώρα στις ακτές των παλιών. Και πριν περάσει πολύς καιρός, το ζήτημα δε θα ήταν πια η φωτιά που έκανε στάχτη ένα ρουμάνι, καίγοντας σαύρες, σκαντζόχοιρους και ακρίδες· το ζήτημα θα ήταν η αποτέφρωση Εβραίων και ομοφυλόφιλων, τοιγάνων και ανθρώπων με νοητική υστέρηση. Θα ήταν η Γκερνίκα κι η Αβησσυνία, θα ήταν μια φωτιά που θα τρόμαζε όλο τον κόσμο από την Ευρώπη ως τη Βόρεια Αφρική, από τη Σιγκαπούρη ως την Κορέα. Οι αυτοχρισμένες ανώτερες φυλές, μεθυσμένες από τις θεωρίες του Δαρβίνου και τις εθνικιστικές υπερβολές, αποβλακωμένες από τις θεωρίες της ευγονικής, καθώς και ξεγελασμένες από τους μύθους, κούρντιζαν κιόλας μηχανές γενοκτονίας, που γρήγορα θα ξαμολιούνταν να κατασπαράξουν έναν κόσμο κουρασμένο ίσαμε τα μύχια της καρδιάς του απ' αυτή την απέραντη ηλιθιότητα και ελεεινή ματαιοδοξία.

Όλοι, όμως, θαυμάζουν τη δύναμη και γοητεύονται από αυτήν, ακόμα κι η Πελαγία. Όταν άκουσε στη γειτονιά για τον πλανόδιο «Κουταλιανό», που ετοιμαζόταν να δώσει παράσταση στην πλατεία του χωριού κι ήταν, λέει, δυνατότερος κι από τον Άτλαντα τον ίδιο, πιο γερός κι από τον Ηρακλή, άφησε το σκούπισμα της αυλής κι έτρεξε να συναντήσει τους περιεργούς και τους αφελείς που είχαν κιόλας μαζευτεί κοντά στη βρύση.

Ο Βελισάριος ο Δυνατός, ξακουστός σ' όλα τα νησιά του Ιονίου,

ντυμένος σαν Τούρκος με φαρδιά παντελόνια και πασουμάκια γυριστά, κορδωνόταν πως ήταν ο δυνατότερος άντρας που έζησε ποτέ στη γη· είχε μαλλιά μακριά σαν τους Ναζαρηνούς, σαν τον Σαμφών τον ίδιο, και χοροπηδούσε μια στο ένα πόδι και μια στο άλλο, ενώ ο κόσμος τού βαστούσε το ρυθμό με τα παλαμάκια· στα τεντωμένα μπράτσα του, καβάλα στα θεόρατα ποντίκια του, κουβαλούσε δύο μεγάλους άντρες. Ο ένας είχε αρπαχτεί σφιχτά από πάνω του, ο άλλος, πιο ξεσκολισμένος στη μαγκιά και στην παλικάριά, κάπνιζε το τσιγαράκι του ήσυχος και ατάραχος. Αλλά οι δύο άντρες δεν ήταν αρκετοί για να λυγίσουν τον Βελισάριο: επάνω στο κεφάλι του ήταν καθισμένο κι ένα φοβισμένο κοριτσάκι κοντά έξι χρόνων, που, για να κρατηθεί, του έκλεινε τα μάτια, εμποδίζοντάς τον έτσι στις κινήσεις του.

«Λεμονή!» μούγκρισε ο γίγαντας. «Πάρ' τα χέρια σου από τα μάτια μου! Κρατήσου από τα μαλλιά μου. Αλλιώς θα σε κατεβάσω!»

Η Λεμονή τα είχε τόσο χαμένα, που δεν μπορούσε να κουνηθεί. Κι ο Βελισάριος ο Δυνατός αναγκάστηκε να σταματήσει. Με μια κίνηση όλο χάρη, σαν τον κύκνο όταν φτάνει στην άκρη του νερού, άφησε στα γρήγορα τους δύο άντρες στο χώμα κι ύστερα σήκωσε τη Λεμονή από το κεφάλι του, την πέταξε ψηλά στον αέρα, την έπιασε στα δυνατά του μπράτσα, τη φίλησε επιδεικτικά στην άκρη της μυτούλας της και την απίθωσε στο έδαφος. Η Λεμονή στριφογύρισε τα μάτια της με ανακούφιση και μετά άπλωσε αποφασιστικά το χέρι της. Ο Βελισάριος το είχε συνήθειο να κερνάει λιχουδιές τα μικρά του θύματα, για να ανταμείψει το κουράγιο τους. Η Λεμονή, προνοητική καθώς ήταν, έφαγε το γλυκάκι της μπροστά στο μαζεμένο πλήθος· ήξερε πως αν προσπαθούσε να το φυλάξει για αργότερα, ο αδερφός της θα της το έπαιρνε χωρίς δεύτερη κουβέντα.

Ο γίγαντας, σκυφτός από πάνω της, της χάιδεψε το κεφαλάκι και τα μαύρα λαμπερά μαλλιά, τη φίλησε ξανά και σηκώθηκε, δείχνοντας όλο το τρομερό του μπόι. «Μπορώ να σηκώσω ό,τι σηκώνουν τρεις άντρες μαζί!» φώναξε. Κι οι χωριάτες ένωσαν τις φωνές τους για να απαντήσουν σ' αυτά τα λόγια που είχαν ακούσει αμέτρητες φορές ως τότε και τα είχαν μάθει πια απέξω. Ο Βελισάριος μπορεί να ήταν δυνατός, αλλά δεν άλλαξε ποτέ ούτε λέξη από τις παρλάτες του.

«Σήκωσε την πέτρινη ποτίστρα!»

Ο Βελισάριος επιθεώρησε την ποτίστρα. Ήταν σκαλισμένη σε μια μονοκόμματη πέτρα, τουλάχιστον δυόμισι μέτρα μήκος.

«Είναι πολύ μακριά», είπε. «Δε θα μπορέσω να την πιάσω».

Κάποιοι από τον κόσμο μουρμούρισαν δύσπιστα, κι ο παλαιστής προχώρησε καταπάνω τους με άγριο βλέμμα, ανεμίζοντας τις γροθιές του και παίρνοντας απειλητικές πόζες, κοροϊδεύοντας τον εαυτό του και παριστάνοντας τον θυμωμένο γίγαντα. Γέλασαν όλοι. Ήξεραν καλά ότι ο Βελισάριος ήταν άνθρωπος ήσυχος που δεν είχε τσακωθεί ποτέ του με κανέναν. Με μια ξαφνική κίνηση έχωσε τα χέρια του κάτω από την κοιλιά ενός μουλαριού, άνοιξε τα πόδια του και το σήκωσε στην αγκαλιά του. Το ξαφνιασμένο ζώο, με τα μάτια διάπλατα ανοιχτά από το φόβο, παραδόθηκε σ' αυτή την ασυνήθιστη μεταχείριση. Μόλις, όμως, ο γίγαντας το άφησε μαλακά στο χώμα, έριξε πίσω το κεφάλι του, γλιντντρίσε με αγανάκτηση και κατηφόρισε καλπάζοντας, με τον αφέντη του να το κυνηγάει από πίσω.

Ο πατήρ Αρσένιος διάλεξε εκείνη ακριβώς τη στιγμή για να βγει από την πόρτα του μικρού σπιτιού του και να προχωρήσει αργά αργά και επίσημα προς το μέρος του κόσμου, στο δρόμο του για την εκκλησία. Είχε κατά νου να μετρήσει τα λεφτά που υπήρχαν στο ξύλινο κουτί στο παγκάρι του κι όπου οι πιστοί έριχναν τις δεκάρες για τα κεριά τους.

Ο πατήρ Αρσένιος δεν έχαιρε σεβασμού από το ποίμνιό του· κι αυτό όχι επειδή ήταν ένας κινούμενος ανθρώπινος όγκος, που ιδρώνε και λαχάνιαζε διαρκώς στην προσπάθεια να βαδίσει, αλλά επειδή ήταν άνθρωπος αδύναμος, παραδομένος στους πειρασμούς· ένας κοιλιόδουλος, ένας λάγνος, ένας αχόρταγος και φιλοχρήματος, που τσέπωνε τα λεφτά της ελεημοσύνης· ένα ανθρωπόμορφο ληξιπρόθεσμο γραμματίο. Έλεγαν πως είχε παραβιάσει τον κανονισμό της Εκκλησίας κι είχε παντρευτεί για δεύτερη φορά. Κι ότι είχε ξενιτευτεί από την πατρίδα του, την Ήπειρο, απλώς για να μην τιμωρηθεί. Έλεγαν ακόμα ότι έδερνε τη γυναίκα του. Αλλά αυτό το έλεγαν για τους περισσότερους άντρες. Και τις πιο πολλές φορές ήταν η αλήθεια.

«Σήκωσε τον πατέρα Αρσένιο!» είπε κάποιος.

«Αδύνατον!» φώναξε κάποιος άλλος.

Ο πατήρ Αρσένιος βρέθηκε ξαφνικά να αιωρείται πιασμένος από τις μασχάλες και στη συνέχεια καθισμένος στο τοιχάκι, στην άκρη

του δρόμου. Έμεινε εκεί ακίνητος, τρεμοπαίζοντας τα βλέφαρά του, ανίκανος να διαμαρτυρηθεί από τη σαστιμάρα του, με το στόμα του να ανοιγοκλείνει σαν του ψαριού έξω από το νερό και τον ήλιο να σπιθίζει στις σταγόνες του ιδρώτα στο μέτωπό του.

Ακούστηκαν κάμποσα χάχανα, αλλά ύστερα απλώθηκε μια ένοχη σιγή. Μια στιγμή αμήχανης σιωπής. Το μούτρο του παπά κοκκίνισε κι έγινε σκούρο σαν το βύσσινο, ο Βελισάριος άρχισε να παρακαλάει από μέσα του να ανοίξει η γη να τον καταπιεί, κι η Πελαγία ένωσε την καρδιά της να ξεχειλίζει από αγανάκτηση και οίκτο. Ήταν αμαρτία μεγάλη να ταπεινώνει κανείς έτσι δημόσια τον εκπρόσωπο του Θεού, όσο ανάξιος κι αν ήταν ως άνθρωπος και παπάς. Έκανε ένα βήμα μπροστά και σήκωσε το χέρι της να τον βοηθήσει να κατέβει. Την ίδια στιγμή άπλωσε κι ο Βελισάριος το δικό του μπράτσο. Αλλά κανένας από τους δυο τους δεν κατάφερε να συγκρατήσει τον άτυχο ιερωμένο, που σωριάστηκε βαρύς ανάμεσά τους και κυλόστηκε στη σκόνη. Όσο γρήγορα του επέτρεπε το δυσκίνητο σώμα του, σηκώθηκε, τίναξε το χώμα από τα ράσα του και, με έντονη την αίσθηση της θεατρικής τεχνικής, απομακρύνθηκε χωρίς να πει λέξη. Μες στη σκοτεινιά της εκκλησίας, πίσω από το εικονοστάσι, έκρυψε το πρόσωπό του στα χέρια του. Ήταν το χειρότερο πράγμα στον κόσμο: να είσαι εντελώς αποτυχημένος, χωρίς καμία προοπτική να αλλάξεις επάγγελμα.

Στην πλατεία η Πελαγία επιβεβαίωσε για άλλη μία φορά τη φήμη της. Ήταν μόνο δεκαεφτά χρόνων, αλλά ήταν περήφανο και αποφασιστικό κορίτσι. Και το γεγονός πως ήταν κόρη του γιατρού τής έδινε κύρος, που ακόμα κι οι άντρες ήταν υποχρεωμένοι να σέβονται. «Δεν έπρεπε να κάνεις αυτό το πράγμα, Βελισάριε!» φώναξε. «Ήταν τρομερό! Απαίσιο. Για έλα στη θέση του! Πώς ένωσε ο κακομοίρης. Πρέπει να πας γραμμή στην εκκλησία και να του ζητήσεις συχώρηση!»

Ο γίγαντας έσκυψε και την κοίταξε. Η κατάσταση ήταν σίγουρα δύσκολη. Για μια στιγμή πέρασε από το μυαλό του η σκέψη να τη σηκώσει πάνω από το κεφάλι του· να την ανεβάσει σ' ένα δέντρο. Κάποιοι θα βρίσκονταν να γελάσουν. Το καταλάβαινε και μόνος του πως έπρεπε να πάει στον παπά και να τον καλοπιάσει. Η ξαφνική σιωπή, η ξαφνική αντιπάθεια του κόσμου, του έδειχνε καθαρά πως δε θα μάζευε φράγκο για την παράστασή του αν δεν έβρισκε τρόπο να διορθώσει τα πράγματα. Τι έπρεπε να κάνει;

«Η παράσταση τέλειωσε», είπε, κάνοντας μια χειρονομία που δήλωνε την αμετάκλητη απόφασή του. «Θα ξανάρθω το βράδυ».

Η ατμόσφαιρα άλλαξε απότομα. Η έχθρα έγινε απογοήτευση. Στο κάτω κάτω της γραφής, του άξιζε του παπά αυτό που έπαθε. Κι έπειτα, κάθε πότε είχαν την ευκαιρία να δουν στο χωριό τέτοια καλή παράσταση;

«Θέλουμε το κανόνι!» φώναξε μια γριούλα. Συμφώνησε κι άλλος κι άλλος: «Ναι, το κανόνι. Θέλουμε το κανόνι!»

Ο Βελισάριος καμάρωνε σαν το γύφτικο σκεπάρνι για το κανόνι του. Ήταν ένα παλιό τούρκικο κανονάκι που κανένας δεν μπορούσε να σκηώσει. Ήταν φτιαγμένο από συμπαγή μπρούντζο, κι η κάννη του ήταν ενισχυμένη με καρφωτά σιδερένια στεφάνια· στο πλάι είχε χαραγμένη τη χρονολογία 1739 και μερικά στριφογυριστά, φιδίσια γράμματα, που κανένας δεν μπορούσε να διαβάσει. Ήταν ένα αινιγματικό, περίεργο κανόνι, μόνιμα πρασινισμένο από την οξείδωση, παρότα τριψίματα και τα γυαλίσματα. Μέρος του μυστικού της τιτάνιας δύναμης του Βελισάριου ήταν ακριβώς το γεγονός ότι το κουβαλούσε μαζί του εδώ και τόσο καιρό.

Έσκυψε και κοίταξε την Πελαγία, που ακόμα περίμενε να της απαντήσει αν θα πήγαινε στον παπά να του ζητήσει συγγνώμη. «Θα πάω αργότερα, ομορφούλα μου», της είπε και μετά σήκωσε τα χέρια του ψηλά και φώναξε: «Καλοί μου άνθρωποι, αν θέλετε να δείτε το κανόνι, δώστε μου τα σκουριασμένα σας καρφιά, τα ραϊσμένα μάνταλα από τις πόρτες σας, τα σπασμένα σταμινιά σας, τα λιθάρια από τους δρόμους σας! Τρεχάτε να μου τα φέρετε, κι εγώ στο μεταξύ θα γεμίσω μπαρούτη το κανόνι. Α, κι ένα πανί. Θέλω ένα μεγάλο κομμάτι πανί!»

Τα αγόρια όρμησαν να βρουν πέτρες μέσα στη σκόνη του δρόμου, οι γέροι άρχισαν να ψαχουλεύουν στις αποθήκες τους, οι γυναίκες έτρεξαν να φέρουν το παλιό πουκάμισο του άντρα τους, που είχαν βαρεθεί πια να μπαλώνουν. Και σύντομα ξαναμαζεύτηκαν όλοι στην πλατεία για το μεγάλο μπαμ.

Ο Βελισάριος γέμισε το κανόνι με μια γενναία δόση μπαρούτης, που πατίκωσε καλά και με αργές κινήσεις, έχοντας πλήρη συναίσθηση πως έπρεπε να τραβήξει τη σκηνή σε μάκρος. Μετά έμπηξε από το στόμιο ένα από τα κουρέλια κι άφησε τα παιδιά να ρίξουν μέσα

με τις χούφτες τα αυτοσχέδια βόλια που είχε συγκεντρώσει το χωριό. Από πάνω στρίμωξε άλλο ένα κουβαριασμένο πανί και τέλος ρώτησε: «Πού θέλετε να ρίξω;»

«Χτύπα τον Μεταξά, τον πρωθυπουργό!» φώναξε ο Κοκολιός, που ήταν κομμουνιστής και δεν ντρεπόταν να το πει. Περνούσε μάλιστα ώρες απέλειωτες στα καφενεία κατηγορώντας το δικτάτορα και το βασιλιά. Μερικοί γέλασαν, άλλοι κατσούφιασαν, κάποιοι σκέφτηκαν: Άντε πάλι τα ίδια ο Κοκολιός.

«Χτυπά την Πελαγία, πριν προλάβει να κόψει τα αχαμνά κανενός!» φώναξε ο Νίκος, ένας νεαρός που η κόρη του γιατρού είχε απορρίψει τις προτάσεις του με δυο τρεις καυστικές παρατηρήσεις σχετικά με την εξυπνάδα και την τιμιότητά του.

«Εσένα θα χτυπήσω», αποκρίθηκε ο Βελισάριος. «Να προσέχεις τα λόγια σου όταν μιλάς μπροστά σε σοβαρούς ανθρώπους!»

«Έχω μια γερασμένη άρρωστη γαϊδουρίτσα. Δε μ' αρέσει να αποχωρίζομαι παλιούς φίλους, αλλά στ' αλήθεια δεν αξίζει τίποτα πια. Μόνο να τρώει ξέρει... Όταν τη φορτώνω, λυγάει και πέφτει. Είναι ό,τι πρέπει για να τη βάλεις στο σημάδι. Και θα γλιτώσω κι εγώ μια και καλή από λόγου της. Άσε που θα γίνει μεγάλος χαβαλές!» Ήταν ο Σταμάτης.

«Κορίτσια να γεννάει η γυναίκα σου και σερνικά αρνάκια οι προβατίνες σου που έβαλες με το μυαλό σου τέτοιο πράγμα!» τον αποπήρε ο Βελισάριος. «Τι θαρρείς, μωρέ; Πως είμαι Τούρκος; Όχι και πάλι όχι. Θα ρίξω στον αέρα, κάτω εκεί που τελειώνει ο δρόμος, αφού δε βρίσκω τίποτα καλύτερο να βάλω στο σημάδι. Κάντε όλοι στην άκρη! Πίσω, πίσω. Και τα παιδιά να κλείσουν τα αυτιά τους!»

Ο γίγαντας έσκυψε πάλι πάνω από το κανόνι που ήταν ακουμπισμένο στον τοίχο κι άναψε το φτιλί του με θεατρικές κινήσεις και ολύμπια αταραξία. Μετά το σήκωσε σαν να ήταν πανάλαφρο ντουφεκάκι, το στήριξε στη μέση του, έφερε το ένα πόδι μπροστά για να σταθεί καλύτερα και σημάδεψε. Όλοι σώπασαν. Το φτιλί καιγόταν. Ο κόσμος κρατούσε την ανάσα του. Τα παιδιά είχαν βουλώσει τα αυτιά τους με τις παλάμες τους, έσφιγγαν τα χείλια τους, μισόκλειναν το ένα μάτι και χοροπηδούσαν από το ένα πόδι στο άλλο. Όταν η φλόγα άγγιξε την άκρη του φτιλιού και χάθηκε στο άνοιγμα, η αγωνία έφτασε στο αποκορύφωμά της. Λες να μην πήρε φωτιά η μπαρούτη;

Ξαφνικά, όμως, ακούστηκε ένας φοβερός κρότος, που συνοδεύτηκε από μια πορτοκαλιά και πορφυρή λάμψη, ένα εντυπωσιακό σύννεφο αποπνικτικού καπνού που τους τύλιξε όλους κι ένα ακόμα πιο εντυπωσιακό σύννεφο σκόνης, που φούντωσε πάνω από το δρόμο έτσι όπως τα βλήματα σέρνονταν στο χώμα. Μια μακρούσυρτη κραυγή πό-νου ακούστηκε πάνω απ' όλο αυτόν το σαιματά.

Ακολούθησε δισταγμός και σύγχυση, καθώς όλοι κοιτάζονταν για να βρουν ποιον είχαν πετύχει τα ξεστρατισμένα βλήματα. Η πονεμένη κραυγή ακούστηκε ξανά, κι ο Βελισάριος παράτησε το κανόνι του και κατηφόρισε το δρόμο τρέχοντας. Πίσω από τη σκόνη που καταλάγιαζε, το μάτι του έπιασε έναν άνθρωπο κουβαριασμένο κατάχαμα.

Αργότερα ο Μαντράς θα τον ευχαριστούσε τον Βελισάριο για την μπαταριά που του είχε καρφώσει με το τούρκικο κανόνι τη στιγμή ακριβώς που έστριβε για να μπει στο χωριό. Αλλά προς το παρόν το φυσούσε και δεν κρύωνε που έπρεπε να αφήσει το γίγαντα να τον κουβαλήσει στα χέρια ως το σπίτι του γιατρού, ενώ αυτός θα ήθελε να πάει ως εκεί περπατώντας, για να έχει την αξιοπρέπειά του ακηλίδωτη. Ούτε του άρεσε φυσικά το ότι ο γιατρός τού έκανε επέμβαση χωρίς αναισθητικό για να του βγάλει από τον ώμο το σκουριασμένο καρφί από το πέταλο ενός γαϊδάρου. Και δεν ευχαριστήθηκε καθόλου που ο γίγαντας τον κρατούσε ακίνητο όση ώρα ο γιατρός τον έραβε, αφού και ικανός ήταν να αντέξει τον πόνο και να σταθεί ασάλευτος χωρίς βοήθεια. Ούτε κι ενθουσιάστηκε που για δύο εβδομάδες, ώσπου να γίνει καλά η πληγή του, δε θα μπορούσε να ψαρέψει.

Παρ' όλα αυτά, αργότερα θα τον ευγνωμονούσε τον Βελισάριο ο Μαντράς, γιατί στο σπίτι του γιατρού πρωτόειδε την Πελαγία. Κάποια στιγμή, αδύνατον να θυμηθεί πού και πότε ακριβώς, κατάλαβε ότι κάποιος έδενε την πληγή του κι ότι τα μακριά μαλλιά μιας κοπέλας γαργαλούσαν το πρόσωπό του. Μύριζαν δεντρολίβανο. Άνοιξε τα μάτια και βρέθηκε να κοιτάζει δυο άλλα μάτια γεμάτα ανησυχία. «Τη στιγμή εκείνη», συνήθιζε να λέει αργότερα, «αντίκρισα τη μοίρα μου». Η αλήθεια είναι ότι δεν το έλεγε παρά όταν τα είχε τσούξει λιγουλάκι. Παρ' όλα αυτά, το εννοούσε.

Ψηλά στις πλαγιές του Αίνου ο Αλέκος είχε ακούσει την μπαταριά κι είχε αναρωτηθεί αν ήταν η αρχή ενός καινούργιου πολέμου.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΣΑΝ

Στο όμορφο νησί της Κεφαλλονιάς, η κόρη του γιατρού, η Πελαγία, είναι αρραβωνιασμένη με ένα νεαρό ψαρά. Όταν οι Ιταλοί, το 1940, καταλαμβάνουν το νησί, ο ψαράς μπαίνει στην Αντίσταση, ενώ το σπίτι του γιατρού επιτάσσεται για να μείνει εκεί ο λοχαγός Κορέλι. Ο Κορέλι είναι πολιτισμένος, εύθυμος, αγαπά τη μουσική και ασχολείται πιο πολύ με το μαντολίνο του παρά με τον πόλεμο· η Πελαγία νιώθει να την τραβά ο Ιταλός λοχαγός. Τα πράγματα με τον καιρό δυσκολεύουν και ο πόλεμος παρουσιάζει το πραγματικό, δυσάρεστο πρόσωπό του. Μπορεί η αγάπη να επιβιώσει πέρα από βάσανα και αγριότητες; Όταν όλα τελειώσουν, τι θα έχει απομείνει πέρα από τα ανεξίτηλα σημάδια του πολέμου στην ψυχή των ανθρώπων;

Ένα υπέροχο βιβλίο, γραμμένο από έναν ξένο, που μπορεί και διαβάζει με τα μάτια της καρδιάς του την ψυχή των Ελλήνων. Είναι ένας πραγματικός ύμνος στην καρδιά μας και στον άνθρωπο.

Ένας Έλληνας δε θα μπορούσε να το γράψει καλύτερα!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-274-119-1

9 789602 741191

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 01450

ΕΣΕΙΣ ΚΙ ΕΜΕΙΣ ΠΑΝΤΑ Σ' ΕΠΑΦΗ